A. 12. 395.
118.

ENSV R. Kirjandusmuuseum
Ef. 4680
RAAMATUKOGU

Wares waga linnukene 1919

SISEMINISTERIUM
№ 9
TRÜKITÖÖD

„Odamehe“ rahwatähtraamat.

Hind: 1 mk. 25 p.

Eesti Nooresoo Kaswatuse Selts:

LÜTSEUM

ja

ülikooli ettewalmistus-asutus

(realgümnaasium)

Fortuuna uul. nr. 6. **Tartus.** Tolstoi uul. nr. 14

Kool jatkab endise Eesti Tütarlaste Gümnaasiumi tegewus Ta jaguneb kaheks õpeasutuseks: lütseumiks, mis tütarlaste üleüldise hariduse omale sihiks seadnud ja ülikooli ettewalmistus-asutuseks, mis realgümnaasiumi kawas küpsuse eksamiks ette walmistab. Lütseumil on 10 klassi, millest kolm (X., IX. ja VIII) alama (ettewalmistuse), kolm (VII., VI. ja V.) keskmise ja neli (IV., III., II. ja I) ülema astme sünnitawad. X. kl. wõetakse wastu 7-aastaseid lapsi, kes midagi ei ole õppinud, teistesse klassidesse eksamiga õpekawa piirides. Ülikooli ettewalmistus-asutusse pääsewad õpilased kes kooli IV. klassi lõpetanud, wõi wastawa eksami teinud Kursus kestab siin 6 aastat. Õpekeeleks on Eesti keel pääle selle õpetatakse koolis weel Saksa, Prantsuse ja Inglise keelt, ülikooli ettewalmistus-asutuses ka Ladina keelt.

Kooliraha on:

Lütseumis: X. kl. — 160 marka, IX. kl. 180 marka, VIII. kl.— 200 marka, VII. ja VI. kl. — 220 marka, V. ja IV. kl. — 240 marka, III. ja II. kl. — 260 marka, I. kl. — 280 marka;

Ülikooli ettewalmistus-asutuses: VI. ja V. kl.—320 marka, IV. ja III. kl. — 350 marka aastas.

Lähemaid teateid saab kooli kantseleist — Fortuuna uul. nr. 6.

A. 12. 395.

Wares waga linnukene

1919

„Odamehe“ rahvatähtraamat.

ENSV TA Fr. R. Kreutzvaldi nim. Kirjandusmuuseum
ARHIIVRAAMATUKOGU
102
300352

„Odamees" — Tartus,

Promenaadi uul. nr. 7-a.

Kirjastus. Raamatu ja kirjutusmaterjali kauplus. Õpeabinõud. Mänguasjade kauplus ja töökoda.

„Odamees" on kõige suurem kirjastus Eestis.

Algupärane ilukirjandus on „Odamehel" esitatud täielikumalt, kui kunagi ühelgi Eesti kirjastusel. On ilmunud töid M. Under'i, Fr. Tuglas'e, A. Adson'i, H. Wisnapuu, A. Gaillit'i, J. Oks'a, A. Alle j. t. poolt.

Tõlkeilukirjandus ilmub kahes seerias:

A. Paremad tööd ilmakirjandusest hoolega tehtud tõlkes. Eestikätt noorsoole määratud. Sen ilmunud M. Maeterlinck'i Sinilind ja Kellermann'i Ingeborg.

B. **„Odamehe" rahwaraamatud.** Põnewa i wäärtusliku sisuga raamatud lihtsal, arusa

dawal keelel. Seni ilmunud „Odamehe“ rahwaraamat nr. 1 — Mein-Riid'i ajaloolik romaan Walge kinnas — nr. 2 ja nr. 3.

Koolikirjandust edendada püüab „Odamees“. Ilmus E. Asson'i Keskaeg.

Wares waga linnukene, „Odamehe“ rahwatähtraamat, on tõsine rahwatähtraamat.

Tõsta Eesti kirjandust, luues soliidi kirjastuse, ja korraldada raamatu rahwa kätte wiimist, on „Odamehe“ pääpüüd.

„Odamees“ korraldab raamatukogusid ja saadab kirjanduse laotajaid üle maa.

Kõik — appi töle: laotades, ostes „Odamehe“ raamatuid!

„Odamehe“ rahwaraamatud.

Huwitawat, ühtlasi wäärtusliku kirjanduft selgel, arusaadawal keelel —

on hüüdsõnaks „Odamehel“ toimetades oma rahwaraamatuid.

Raamat rahwa kätte!

Ainult siis on tulu hääst raamatust. Sellepärast saadab „Odamees“ oma rahwaraamatud odawalt müügile ja korraldab kiiret laialisaatmist üle maa oma kirjanduse laotajate kaudu.

„Odamehe“ rahwaraamat nr. 1

— Mein Riid'i huwitaw ajalooline romaan **Walge kinnas.** Tegelased: Must ratsanik, losstipreili Meert,

lossiherra Marmädjuk Uad, kuninganna paash, preili Loora, kapten Skart, röölipäälik Gregori Gart, ilus Betsi j. t. — Hind 4 marka.

„Odamehe" rahwaraamat nr. 2

— Konan Doil'i põnew kriminaal-romaan Neljamärk. Päätegelane kuulus Scherlok Holms. — Hind kõigest 4 marka.

Rõudke, ostke „Odamehe" rahwaraamatuid!

Pääladu — Tartus, „Odamehe" raamatukaupluses Promenaadi uul. nr. 7-a.

Wares waga linnukene
lendab üle iga aia,
lendab tallu, lendab malja,
laadal, turul, poodis, tares
leidub „Odamehe“ wares.

Iga aasta „Odamees“
laseb neid musttuhat minna
üle Eesti siia-sinna
ja kõik teated on tal sees,
mis kalendril aga waja,
sellepärast iga maja
tänab siis ka „Odameest“
Wares waga linnu eest.

Sel aastal on 365 päewa.

Aastaajad.

Kewade	algab	21. märtsil	kell	6,06	m. p. l.
Suwi	„	22. juunil	„	1,41	„ „ „
Sügis	„	24. septembril	„	4,23	„ e. l.
Talw	„	22. detsembril	„	11,14	„ p. „

Päikese ja kuu warjutused 1919. a.

1919. aastal on 2 päikese ja 1 kuuwarjutus.

1. Täieline päikesewarjutus 29. mail. Algab k. 12,20 m. p. l., lõpeb k. 5,31 m. p. l. Täielise warjutuse riba läheb üle Lõuna-Ameerika, Atlandi ookeani ja Lõuna-Aafrika.

2. Osaline kuuwarjutus 7.—8. nowembril. On Tartus näha.

3. Ringkujuline päikesewarjutus 22. nowembr. Algab k. 2,01 m. p. l., lõpeb k. 8 p. l. Ringkujulise warjutuse riba läheb Põhja-Ameerikast üle Atlandi ookeani ja lõpeb Lääne-Aafrikas.

Jaanuar —

Kuupäew	Nädalapäew	Wana kal.	
**1	Kolmapäew	19	**Näärі päew.**
2	Neljapäew	20	●
3	Reede	21	
4	Laupäew	22	

Pühapäew pääle Näärі päewa. Matt. 3, 13—17.

5	Pühapäew	23	
**6	Esmaspäew	24	**Kolmekuningapäew.**
7	Teisipäew	25	
8	Kolmapäew	26	
9	Neljapäew	27	☽
10	Reede	28	Paawli päew.
11	Laupäew	29	K. Hermann † 1908.

1. pühapäew pääle Kolmekuninga päewa. Luuk. 2, 41—52.

12	Pühapäew	30	
13	Esmaspäew	31	Jak. Hurt † 1906.
14	Teisipäew	1	Korjuse päew.
15	Kolmapäew	2	
16	Neljapäew	3	☺
17	Reede	4	Tõnise päew.
18	Laupäew	5	

Näärikuu.

Tere hommikust, Näärі Jaak tuleb! Näärі p. teised jõulud. — Tuleb uue aasta hommikul meesterahwas esimesena külla, siis tähendab see hääd, tuleb aga naisterahwas, halba. — Ripub nääripäewal räästas palju sääpurikaid, siis saab hää suwewilja aasta.

Ädu näärikuul toob wesise suwe. — Kolmetarga päew — kolmandad jõulud. — Kui kolmetarga öösi tüdrukule laudas tuleb oinas esimesena wastu, siis saab tüdruk käesolewal aastal mehele. — Selge Paawlipäew toob hää aasta, tuuline toob wihma.

Püha Tõnisekene, hoia mu oinakest, kaitse mu karjakesti! — Tõnise päew lööb talwe selja katki. — Tõnise päewal ei tohi kapsaid keeta, muidu on sügise palju kapsausse. — On Tõnisepäewal nigi palju päikese paistet, et mees hobuse selga saab karata, siis saab hää heinaaasta.

Päike

K.-p.	Tõus.	L. loo
2	8,49	3,19
9	8,44	3,31
16	8,36	3,44
23	8,26	3,59
30	8,12	4,15

Märkused:

Jaanuar —

Kuupäew	Nädalapäen	Wana kal.	
2. pühapäew pääle Kolmekuninga päewa. Joh. 2, 1—11.			
19	Pühapäew	6	
20	Esmaspäew	7	
21	Teisipäew	8	C. V. Freundlich † 1872.
22	Kolmapäew	9	
23	Neljapäew	10	
24	Reede	11	C
25	Laupäew	12	Paawl. ümberp. p.
3. pühapäew pääle Kolmekuninga päewa. Matt. 8, 1—13.			
26	Pühapäew	13	
27	Esmaspäew	14	
28	Teisipäew	15	M. Weske s. 1843.
29	Kolmapäew	16	
30	Neljapäew	17	
31	Reede	18	

Ostke omile wanemaile lastele ilmakuulsa Prantsuse kirjaniku M. Maeterlinck'i „Sini-

Näärikuu.

Märkused:

On tee harjas, siis saab hääd suuwiwilja. — Külm näärikuu toob kena kewade ja kuiwa suwe. — Lugege kirjandust; raamat on pikil õhtuil tulus ja hää ajawilde. See raha, mis raamatu ostmisel kulutatud, tasub end mitmekordselt ja aeg, mis raamatu lugemise pääle kulutatud, ei ole kunagi maha wisatud.

Tormine ja sügawa lumega näärikuu kuulutab wihmast suwe. — Kui lumi katuselt maha tuiskab, siis lähwad ilmad sulale. — Lugege ainult häid raamatuid. Kõik „Odamehe" märgiga raamatud on hääd.

lind", Eesti keelde tõlkinud Marie Under.
Hind 7 mk. 50 penni.

Weebruar --

Kuu-päew	Nädalapäew	Wana kal.	
1	Laupäew	19	●

4. pühapäew pääle Kolmekuninga päewa. Matt. 8, 23—27.

2	Pühapäew	20	**Küünla päew.**
3	Esmaspäew	21	
4	Teisipäew	22	
5	Kolmapäew	23	A. Grenzstein s. 1849.
6	Neljapäew	24	W. Reiman s. 1861.
7	Reede	25	☽
8	Laupäew	26	

5. pühapäew pääle Kolmekuninga päewa. Matt. 13, 24—30.

9	Pühapäew	27	Luuwalu päew.
10	Esmaspäew	28	
11	Teisipäew	29	
12	Kolmapäew	30	
13	Neljapäew	31	
14	Reede	1	
15	Laupäew	2	☺ Neitsi päew.

Küünlakuu.

Uus kuu, uued ilmad.

Küünla päewa sula ja Mareta põud, on nälja ema. — Kui küünla päewal päike paistab, saab hääd terawilja, kui lund sajab — lehtwilja. — Küünla päewast seitse seasse, kaheksa karja, kümme kindi, ükstelstkümmend Jürgi (Töö säädus).

Luuwalu päewal laskem luid ja liikmeid puhata. — Kõik körred wihkawad päraft küünla päewa talwe. — „Odamehe“ kroonika — teated kirjanduse ja kunsti alalt. Ilmub kord nädalas.

Päike

K.-p.	Tõus.	L. looj.
2	8,06	4,23
9	7,50	4,40
16	7,33	4,57
23	7,15	5,13

Märkused:

Weebruar —

Kuupäew	Nädalapäew	Wana kal.	
9. pühapäew enne Kristuse ülestõusmise püha. Matt. 20, 1—16.			
16	Pühapäew	3	
17	Esmaspäew	4	
18	Teisipäew	5	
19	Kolmapäew	6	E. Ahrens † 1863.
20	Neljapäew	7	
21	Reede	8	
22	Laupäew	9	
8. pühapäew enne Kristuse ülestõusmise püha. Luuk. 8, 4—15.			
23	Pühapäew	10	E
24	Esmaspäew	11	Madise päew.
25	Teisipäew	12	
26	Kolmapäew	13	
27	Neljapäew	14	
28	Reede	15	Wõi nädal.

Nüüd weel perenaisel aega, wõtku kätte „Taimewärwide õpetus“ ja uurigu see läbi, siis oskab wärwida nagu õppinud wärwal.

Küünlakuu.

Märkused:

Kui küünlakuul kuuse okkad pudunewad, hakkab lumi nelja nädala päraft sulama. — Kui lookesed weebruaris wanal kuul tulewad, siis toowad nad häid sönumid.

Madise päewal antakse kanale wõti kätte. — Kõik maa sisse pugend loomad hakkawad Madise päewal end liigutama. — Kes Madise päewal ömbleb, seda nõelab suwel uss jalga.

See raamat maksab ainult 3 marka, toob kasu kolme saja eest.

Märts —

Kuupäew	Nädalapäew	Wana kal.	
1	Laupäew	16	**Wöi nädal.**

Paastu püha. Luuk. 18, 31—43.

2	Pühapäew	17	●
3	Esmaspäew	18	Talur. wabast. päew.
4	Teisipäew	19	Wastla p. Liugu p.
5	Kolmapäew	20	Tuha päew.
6	Neljapäew	21	
7	Reede	22	
8	Laupäew	23	

1. pühapäew paastus. Matt. 4, 1—11.

9	Pühapäew	24	☽
10	Esmaspäew	25	
11	Teisipäew	26	
**12	Kolmapäew	27	**Palwe päew.** Talli-
13	Neljapäew	28	[harja p.
14	Reede	1	K. Peterson s. 1801.
15	Laupäew	2	O. Masing † 1832.

Paastukuu.

Kes on Scherlok Holms? Lugege „Odamehe" rahwaraamat „Neljа märk", siis teate. . .

Kui kuu wastla päewal kolm kuud wana, siis tuleb hää aasta. — Linad liugu laskijale, takud taga lükkajale, tudrad tuppa istujale. — Kui liugu päewal supp ülle keeb, siis on sõnnikuweo aegu wihmane.

Taliharja päewast pääle hakkab lumi wähenema. — Paastu lumi pleegib kangad. — Tuleb lõoke wana kuuga, saab hää suwi; tuleb ta aga noore kuuga, siis halb.

Päike

K.-p.	Tõus.	L. loos.
2	6,56	5,30
9	6,36	5,46
16	6,16	6,03
23	5,56	6,19
30	5,36	6,34

Märkused:

Märts —

Kuupäew	Nädalapäew	Wana kal.	
	2. pühapäew paastus. Matt. 15, 21—28.		
16	Pühapäew	3	☺
17	Esmaspäew	4	
18	Teisipäew	5	
19	Kolmapäew	6	C. R. Jakobson † 1882.
20	Neljapäew	7	
21	Reede	8	Kewade algus.
22	Laupäew	9	
	3. pühapäew paastus. Luuk. 11, 14—28.		
23	Pühapäew	10	
24	Esmaspäew	11	☾
25	Teisipäew	12	**Paastu-Maarja p.**
26	Kolmapäew	13	
27	Neljapäew	14	
28	Reede	15	
29	Laupäew	16	
	4. pühapäew paastus. Joh. 6, 1—15.		
30	Pühapäew	17	J. Wiedemann s. 1805.
31	Esmaspäew	18	●

Paastukun.

Märkused:

Kui linawästrikku esimest korda maas nähtakse, siis tuleb hää lina aasta, kui lennus wöi aiatetwas, siis — halb. — Kui kewadisel pöörl päewal (21-sel) tuul pehmelt poolt puhub, siis tuleb soe kewade.

Paastu-Maarja päewal antakse seale wötl kätte. — P.-Maarja päewal kardab rukioras tuld. — Kes ei tõuse P.-M. päewal enne päikest, jääb uniseks kui karu. — Siga ütleb: Maarja päewast pääle pandagu minu seitsme põrsaga aia ja hange wahele, ma ei sure mitte, toidan ennast ja põrsad ka.

9 öö ja päewa pääle P.-M. päewa läheb päike hange taha looja (hangeaeg), siis nitsama palju aega wette, ja alles siis tulewad soojad päewad.

April —

Kuupäew	Nädalapäew	Wana kal.	
1	Teistpäew	19	Karjalaskmise päew.
2	Kolmapäew	20	
3	Neljapäew	21	E. Ahrens s. 1803.
4	Reede	22	Ambruse päew.
5	Laupäew	23	

5. pühapäew paastus. Joh. 8, 46—59.

6	Pühapäew	24	
7	Esmaspäew	25	☽
*8	Teistpäew	26	Liiwim. eestl. wab. p.
9	Kolmapäew	27	[1819.
10	Neljapäew	28	
11	Reede	29	
12	Laupäew	30	

Palmipuude püha. Matt. 21, 1—9.

**13	Pühapäew	31	**Palmipuude püha.**
14	Esmaspäew	1	Künni päew.
15	Teistpäew	2	☺
16	Kolmapäew	3	
*17	Neljapäew	4	**Suur Neljapäew.**
**18	Reede	5	**Suur Reede.**
19	Laupäew	6	M. Körber † 1893.

Jürikuu.

Ilmadel on suwe nägu, aga talwe tegu. — „Odamees“ on noorte söber sest „Odamehel“ on noortele mõnusaid raamatuid. —

Ambruse päewal hakkab haug kudema.

Kui enne Jüri päewa mürisfab, siis tuleb wilu suwi. — Kui enne Jüri päewa welsed karjamaalt suus ölekõrsi koju toowad, tuleb halb wilja aasta, kui heinakõrsi, siis waene heinasaak.

Wäljad hakkawad haljenduma ja künd peab algama (künni päewal). — „Odamehe“ rahwaraamatud on mõnus pühade kirjandus: huwitaw, kasulik ja odaw. Saada igast mõistlikust raamatukauplusest ja „Odamehe“ kirjanduse laotajailt. —

Kes 3 päewa enne Jüri sipelga pää päále sülgab, selle nägu ei kõrbe suwel pälkesest.

Päike

K.-p.	Tõus.	L. loos.
2	5,28	6,42
9	5,08	6,57
16	4,48	7,13
23	4,29	7,29
30	4,11	7,45

Märkused:

April —

Kuupäew	Nädalapäew	Wana kal.	
	Kristuse ülestõusmise pühа. Mark. 16, 1—8.		
**20	Pühapäew	7	1. Ülestõusm. pühа.
**21	Esmaspäew	8	2. Ül. p.
*22	Teisipäew	9	3. Ül. p.
23	Kolmapäew	10	☾ Jüri p.
24	Neljapäew	11	J. Kunder † 1888.
25	Reede	12	Markuse päew.
26	Laupäew	13	
	1. pühapäew pääle Kristuse ülestõusmise pühi. Joh. 20, 19—31.		
27	Pühapäew	14	J. Rosenplänter † 1846.
28	Esmaspäew	15	
29	Teisipäew	16	
30	Kolmapäew	17	● J. Lilw s. 1864.

Nüüd peremehel weel wähe aega ja wõtab kätte „**Tubaka kastwatamine**“ (h. 2 mk.), uurib läbi ja teeb nagu raamatus kästud.

Jürikuu.

Märkused:

Esimesel pühal tõused päike tantsides. — Jüri päewal lastakse kari lahti. — Jüri päew — suur kolimise päew. — Kui Jüri päewa hommikul on kaste maas, siis walmib rukis Jakobi päewani. — Kui Markuse päewal ei külmeta, siis odral karta sügiskülma.

Mürisemine mere poolt toob halu, maa poolt külma. —

Siis jääb waheltkauplejale werehind tubaka eest maksmata.

Mai —

Kuupäew	Nädalapäew	Wana kal.	
1	Neljapäew	18	Wolbri p.
2	Reede	19	
3	Laupäew	20	Risti leidm. p.

2. pühapäew pääle Kristuse ülestõusmise püha. Joh. 10, 11—16.

4	Pühapäew	21	
5	Esmaspäew	22	
6	Teisipäew	23	
7	Kolmapäew	24	☽ J. Tamm s. 1861.
8	Neljapäew	25	Tuule risti p.
9	Reede	26	Nigula p.
10	Laupäew	27	

3. pühapäew pääle Kristuse ülestõusmise püha. Joh. 16, 16—23.

11	Pühapäew	28	
12	Esmaspäew	29	
13	Teisipäew	30	
14	Kolmapäew	1	
15	Neljapäew	2	☺ Linnu risti p.
16	Reede	3	J. Jansen s. 1819. M.
17	Laupäew	4	[Weske † 1890.

Lehekuu

Wolbri päew — erneste külwamise päew. — Läheb mets ruttu lehte, peab pöllumees kahel käel külwama.

Tuleb kägu „witsa", saab suwiwilja, kui „urba" siis ohuline aeg, kui lehte, siis leiwasuwi. — Narri pöldu üks kord, pöld narrib sada korda. — Ostke „Odamehe" raam. „Tubaka kaswatamine ja kodune walmistamine".

Juurwili külwatakse wanal kuul, muu aiawili noorel, siis keewad ruttu pehmeks. — Rukis tuhka, tõu mutta. — Külwi ajal ei tohi pääle päewa riideid pesta ega sauna minna.

Päike

K.-p.	Tõus.	L. loj.
2	4,06	7,49
9	3,48	8,05
16	3,33	8,20
23	3,19	8,35
30	3,07	8,47

Märkused:

Mai —

Kuupäew	Nädalapäew	W ana ka l.	
4. pühapäew pääle Kristuse ülestõusmise püha. Joh. 16, 5—15.			
18	Pühapäew	5	Eeriku p.
19	Esmaspäew	6	
20	Teistpäew	7	
21	Kolmapäew	8	
22	Neljapäew	9	☾ Lehe risti p. R.
23	Reede	10	[Kallas s. 1851.
24	Laupäew	11	
5. pühapäew pääle Kristuse ülestõusmise püha. Joh. 16, 23—30.			
25	Pühapäew	12	W. Reiman † 1917.
26	Esmaspäew	13	
27	Teistpäew	14	
28	Kolmapäew	15	
**29	Neljapäew	16	● Taewamin. püha.
30	Reede	17	
31	Laupäew	18	

Nüüd ostab noorrahwas laulikuid, „Odamehel" neid palju trükitud, mis meie paremad

Lehekuu.

Märkused:

Pääsuke toob sooja päewa, Ööpik — sooja öö, lõoke — sooja lõuna. —

Kui õunapuude õitsemine kahte kuusse langeb, saab palju õunu. — Lehekuu puistab kulda põllule. — Taewaminemise p. wihm kuulutab halba heinasaaki, — on sellel päewal külm pöhsatuul, peab kogu suwi kasukat käest pidi taasas kandma. —

luuletajad: Marie Under, J. Semper, H. Wisnapuu, A. Alle, A. Adson kirjutanud.

Juuni —

Kuupäew	Nädalapäew	Wana kal.	
6. pühapäew pääle Kristuse ülestõusmise püha. Joh. 15, 26—16, 4.			
1	Pühapäew	19	
2	Esmaspäew	20	
3	Teisipäew	21	
4	Kolmapäew	22	Tallinnamaa Eestlaste
5	Neljapäew	23	☽ [wabast. p. 1816.
6	Reede	24	
7	Laupäew	25	
Nelipühi. Joh. 7, 23—31.			
**8	Pühapäew	26	1. Nelipüha.
**9	Esmaspäew	27	2. Nelipüha.
*10	Teisipäew	28	3. Nelipüha.
11	Kolmapäew	29	
12	Neljapäew	30	
13	Reede	31	☺
14	Laupäew	1	
Kolmainu Jumala püha. Joh. 3, 1—15.			
15	Pühapäew	2	Wiidi p.
16	Esmaspäew	3	
17	Teisipäew	4	
18	Kolmapäew	5	
19	Neljapäew	6	
20	Reede	7	
21	Laupäew	8	☾

Jaanikuu.

Jürikuu soe, lehekuu wilu, Jaanikuu niiske täidab talumehe salwe ja aida. — Kui pilwed kiresti lendawad, muutub ilm. — Ostke pühaks „Odamehe" kirjandust! —

Kuft puhub tuul pöörípäewal, säält puhub ta 3 kuud järjesti.

On märjad süwiste pühad, saawad raswased jõulud. — Ära otra enne Jaani kilda. — On hommiku paks kaste maas, saab päiksepaistene päew; ei ole aga kastet, wõi on weidi, hakkab wihma sadama.

Wildi p. — kapsa istutamise päew. — Kui pilwed kiresti lendawad, siis muutub ilm. — Perenaised, korjake wärwimiseks taimi! Ostke „Odamehe" „Taimewärwide õpetus" Hind kõigest 3 mk. —

Wihm enne Jaani toob hääd, pääle Jaani — halba. —

Jaani öösi arstirohte korjama! —

Päike

K.-p.	Tõus.	L. loos.
2	3,04	8,52
9	2,56	9,02
16	2,53	9,08
23	2,52	9,12
30	2,57	9,11

Märkused:

Juuni —

Kuupäew	Nädalapäew	Wana kal.	
1. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Luuk. 16, 19—31.			
22	Pühapäew	9	Suwe algus.
23	Esmaspäew	10	
*24	Teisipäew	11	**Jaani päew.**
25	Kolmapäew	12	J. Bergmann † 1916.
26	Neljapäew	13	
27	Reede	14	● 7 magaja p.
28	Laupäew	15	J. Jung † 1900.
2. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Luuk. 14, 16—24.			
29	Pühapäew	16	Peetri p.
30	Esmaspäew	17	

Nelipühil wõtab peretütar kätte raamatu: B. Kellermanni „Ingeborg“, tõlkinud

Jaanikuu.

	Märkused:
Igaüks nüüd kokku tuleb, Siin, kus jaanituli põleb; Kes ei tule jaanitulele, Selle odrad ohakased, Kaerad on kasteheinased.	
Kui wali õhtutuul puhub, tuleb suur sadu. —	

Arth. Adson. Hind 7 mk. 50 p. Selles raamatus on kõik igatsuse- ja armusõnad olemas.

Juuli —

Kuupäew	Nädalapäew	Wana kal.	
1	Teisipäew	18	
2	Kolmapäew	19	Heina-Maarja p.
3	Neljapäew	20	
4	Reede	21	
5	Laupäew	22	☽

3. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Luuk. 15, 1—10.

6	Pühapäew	23	
7	Esmaspäew	24	
8	Teisipäew	25	
9	Kolmapäew	26	
10	Neljapäew	27	7 wenna p.
11	Reede	28	
12	Laupäew	29	

4. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Luuk. 6, 36—42.

13	Pühapäew	30	☺ Mareta p. J. Janssen † 1890.
14	Esmaspäew	1	
15	Teisipäew	2	
16	Kolmapäew	3	
17	Neljapäew	4	H. Treffner s. 1845.
18	Reede	5	
19	Laupäew	6	M. Körber s. 1817.

Heinakuu.

Põwwa latse ei ike nii, kui wihma latse. — Heina-Maarja päewa wihm päästab wiljad põua kahjust. — Pühapäewal puhata ja hääd raamatut lugeda.

Langeb udu maha, tuleb põud; tõuseb ta üles, wõib wihma oota. — Kui 7 wenna päewal sajab wihma, siis sajab weel 7 nädalat, 7 päewa, 7 tundi, 7 minutit ja 7 sekundi järjesti. On aga niigi palju päikest, et jõuab mees hobuse selga hüpata, siis kuiwa loota.

Mareta päewal saab hädaleiba, Olewi päewal saab leiwa kakku. — Kui Mareta päewal kuiw ilm, tuleb hää sügis. — On palju kärbseid, saab hää rukilõikus. — Enne Jakobi päewa palu wihma, pärast tuleb isegi.

Päike

K.-p.	Tõus.	L. looj.
2	2,59	9,10
9	3,06	9,04
16	3,18	8,54
23	3,31	8,42
30	3,45	8,28

Märkused:

Juuli —

Kuupäew	Nädalapäew	Wana kal.	
5. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Luuk. 5, 1—11.			
20	Pühapäew	7	☾
21	Esmaspäew	8	
22	Teisipäew	9	Maarja-Magdalena p.
23	Kolmapäew	10	
24	Neljapäew	11	J. Rosenplänter s. 1782.
25	Reede	12	Jakobi p.
26	Laupäew	13	
6. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Matt. 5, 20—26.			
27	Pühapäew	14	●
28	Esmaspäew	15	
29	Teisipäew	16	Olewi p.
30	Kolmapäew	17	
31	Neljapäew	18	

Aga sulane-poiss wõtab August Gailiti raamatu „**Rändawad rüütlid**“ ja poeb

Heinatuu.

	Märkused:
Jakobi päewani sajab salwe, pärast salwest wälja. — „Odamehe" kauplusest — Tartus, Promenaadi uul. 7-a — on saada kõiki kooltraamatuid ja koolitarbeasju. Jakobi päewal tuleb raudnael rohtu. Nüüd wikat warna, sirp kätte! (Jakobi p.)	
Kuiwad wälgud külwawad seeni. Nüüd härjad ikke, ruunad rakkel (Olewi p.)	

wärskesse heina ning ei tee tüdrukutest wäljagi.

August —

Kuupäew	Nädalapäew	Wana kal.	
1	Reede	19	
2	Laupäew	20	

7. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Mark. 8, 1—9.

3	Pühapäew	21	☽ K. Peterson † 1822.
4	Esmaspäew	22	
5	Teisipäew	23	
6	Kolmapäew	24	Krist. selet. p.
7	Neljapäew	25	
8	Reede	26	
9	Laupäew	27	

8. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Matt. 7, 15—23.

10	Pühapäew	28	Läuritsa p.
	Esmaspäew	29	☺ L. Koidula † 1886.
12	Teisipäew	30	
13	Kolmapäew	31	
14	Neljapäew	1	
15	Reede	2	Rukki-Maarja p.
16	Laupäew	3	

Lõikusekuu.

On lõikusekuu esimesel nädalal ilm selge ja soe, saab pikk ja wall talw.

Kui rukikülwi aegu on maas palju ämbliku wõrku, siis tulewad hääd ilmad ja rukioras saab tore. — Wana rukiseeme külwatagu raskele maale juba Lauritsa päewal, uus aga kergele ja hiljem — Pärtli päewa paigu.

Lauritsa päew laotab kapsal lehti, Pärtli päew käänab nad pääks kokku. — „Odamehe" kirjastusel ilmus raamat „Tähelend, — Koidula elulugu, kujutanud Aino Kallas. Saada igast raamatukauplusest.

Päike

K.-p.	Tõus.	L. loj.
2	3,51	8,22
9	4,06	8,05
16	4,22	7,48
23	4,37	7,29
30	4,53	7,10

Märkused:

August —

Kuupäew	Nädalapäew	Wana kal.	
9. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Luuk. 16, 1—9.			
17	Pühapäew	4	
18	Esmaspäew	5	☾
19	Teisipäew	6	
20	Kolmapäew	7	
21	Neljapäew	8	
22	Reede	9	
23	Laupäew	10	
10. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Luuk. 19, 41—48.			
24	Pühapäew	11	Pärtli p. [1882.
25	Esmaspäew	12	● Fr. Kreutzwald †
26	Teisipäew	13	
27	Kolmapäew	14	
28	Neljapäew	15	
29	Reede	16	Joh. Jurma p.
30	Laupäew	17	
11. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Luuk. 18, 9—14.			
31	Pühapäew	18	

Kes reisida armastab, ostku Fr. Tuglase

Lõikusekuu.

Märkused:

Kui sood ja järwed aurawad, siis tuleb wihma. — „Odamehe" raamatukauplusses on täielik ladu kooliraamatuid ja muid kooli tarbeasju.

Kui Pärtli päewal männaokkad pudenewad, sajab Mihkli päewal lund. — Uudse seeme kergele maalel — Nael heina, kiwi kaewu. (Pärtli päew.) — Kes on Scherlok Holms? Ostke „Odamehe" rahwaraamat nr. 2, romaan Neljä märk, siis näete missugune pagana wahwa mees on Scherlok Holms.

„Teekond Hispaania". Hind 10 mk.

September —

Kuupäew	Nädalapäew	Wana kal.	
1	Esmaspäew	19	
2	Teisipäew	20	☽
3	Kolmapäew	21	
4	Neljapäew	22	
5	Reede	23	
6	Laupäew	24	
12. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Mark. 7, 31—37.			
7	Pühapäew	25	
8	Esmaspäew	26	Ussi-Maarja p.
9	Teisipäew	27	
10	Kolmapäew	28	☺
11	Neljapäew	29	
12	Reede	30	
13	Laupäew	31	
13. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Luuk. 10, 23—37.			
14	Pühapäew	1	Risti ülend. p.
15	Esmaspäew	2	
16	Teisipäew	3	☾
17	Kolmapäew	4	
18	Neljapäew	5	
19	Reede	6	
20	Laupäew	7	

Mihklikuu.

Kõik sügised ei ole talwe tõotajad.
Mihklikuu kõu toob teiseks aastaks palju õunu ja marju.

Assi-Maarja päewal häwiwad ruklussid. — Läheb mets enne Mihkli päewa paljaks, siis läheb lumi enne Maarja päewa maast. — Lugege nädalalehte „Odamees". Odaw ja huwitaw lugemine.

Kui pihlakatel palju marju, saab palju tüdrukuid mehele.

Päike

K.-p.	Tõus.	L. loej.
2	4,59	7,01
9	5,15	6,41
16	5,30	6,21
23	5,45	6,01
30	6,00	5,41

Märkused:

September —

Kuupäew	Nädalapäew	Wana kal.	
14. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Luuk. 7, 11—19.			
21	Pühapäew	8	Madise p.
22	Esmaspäew	9	
23	Teisipäew	10	K. Hermann s. 1851.
24	Kolmapäew	11	● Joh. saam. p. Süsgise algus
25	Neljapäew	12	
26	Reede	13	Õp. Johannese p.
27	Laupäew	14	
15. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Matt. 6, 24—34.			
28	Pühapäew	15	
29	Esmaspäew	16	Mihkli p.
30	Teisipäew	17	

„Odamehe" kauplusest — Tartus, Promenaadi

Mihklikuu.

	Märkused:
Kured lähewad, hallad kätwad; luiged lähewad, lumi tuleb. — Kui lehmad Mihkli laupäewal karjast toowad kõrsi suus koju, siis tuleb näljaasta.	
Mihkli ööl kaswawad kapsad jõudsasti. Ostke laadalt uus „Wares waga linnukene" — „Odamehe" rahwatähtraamat 1920. a. pääle.	

uul. nr. 7=a — saawad koolilapsed hinnaalandust.

Oktoober —

Kuupäew	Nädalapäew	Wana kal.	
1	Kolmapäew	18	Maarja kaitsm. ja
2	Neljapäew	19	☽ leestkostm. p.
3	Reede	20	
4	Laupäew	21	

16. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Luuk. 7, 11—17.

5	Pühapäew	22	
6	Esmaspäew	23	
7	Teisipäew	24	
8	Kolmapäew	25	
9	Neljapäew	26	☺
10	Reede	27	
11	Laupäew	28	

17. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Luuk. 14, 1—11.

12	Pühapäew	29	
13	Esmaspäew	30	
14	Teisipäew	1	Kolletamise p.
15	Kolmapäew	2	
16	Neljapäew	3	☾
17	Reede	4	
18	Laupäew	5	

Porikuu.

Sügisudu toob sooja. — Sajab porikuul palju wihma, siis on jõulukuu tuuline.

Ostke laadalt „Odamehe" rahwaraamatuid. Mõnusad, põnewad raamatud. Odawad. — Kui sügisel lehed wara pudenewad, tuleb tali hilja. — Kuendage warakult nädalalehe „Odamehe" tellimine uue weerandaasta pääle!

Langewad tähed toowad tuult ja wihma. — Sajab lumi wanal kuul lõunast, saab talwe, sajab põhjast — warsti sula.

Ostke uus „Wares waga linnukene" — „Odamehe" rahwatähtraamat 1920. a. jaoks.

Päike

K.-p.	Tõus.	L. loos.
2	6,05	5,35
9	6,21	5,16
16	6,36	4,56
23	6,53	4,38
30	7,07	4,22

Märkused:

Oktoober —

Kuupäew	Nädalapäew	Wana kal.	
18. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Matt. 22, 34—46.			
*19	Pühapäew	6	Lõikuse püha.
20	Esmaspäew	7	
21	Teisipäew	8	
22	Kolmapäew	9	Kaas.-Maarja p.
23	Neljapäew	10	●
24	Reede	11	
25	Laupäew	12	
19. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Matt. 9, 1—8.			
26	Pühapäew	13	
27	Esmaspäew	14	
28	Teisipäew	15	
29	Kolmapäew	16	J. Pärn s. 1843.
30	Neljapäew	17	
31	Reede	18	

R. Kangro-Pooli raamat „Balti saks-

Porikuu.

	Märkused:
Kui rändajad linnud kõrgelt lendawad, tuleb hilja lumi. — Kured läbewad, külm tuleb; luiged läbewad, lumi tuleb. Kui tähed õhtu ehasse kaowad, siis tuleb sula talw.	
Kui lehed enne Marti puist ei pudene, siis tuleb pikk ja wali talw, aga kena kewad ja soe sügis. — Wihm porikuu lõpul toob hää aasta.	

luse wiimsed wägimehed" on porikuu kohane lugemine.

November —

Kuupäew	Nädalapäew	Wana kal.	
1	Laupäew	19	☽ Pühade p.

20. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Matt. 22, 1—14.

2	Pühapäew	20	Hingede p. J. Weizenberg † 1877.
3	Esmaspäew	21	
4	Teisipäew	22	
5	Kolmapäew	23	
6	Neljapäew	24	
7	Reede	25	
8	Laupäew	26	☺

21. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Joh. 4, 47—54.

9	Pühapäew	27	O. Masing s. 1763.
10	Esmaspäew	28	Mardi p.
11	Teisipäew	29	
12	Kolmapäew	30	
13	Neljapäew	31	
14	Reede	1	☾
15	Laupäew	2	

Talwekuu.

Ei tali tule wiluga, ega lähe waluga.

Kõik talwel magajad loomad — karud, siilid j. t. — „poewad põhku". — Kui Mardi päewal ala kõrgused anged, siis kaswab järgmisel aastal hää oder. — Mart määndab, Kadri kaotab, Andres arutab, Nigulas needib.

Tere, tere eidekene, tere, tere taadikene, laske mardid sisse tulla, mardi küüned külmetawad, mardi warbad walutawad, mart ei tule sööma pärast, mart ei tule jooma pärast, mart tuleb karja önne pärast.

Päike

K.-p.	Tõus.	L. loos.
2	7,16	4,12
9	7,33	3,56
16	7,50	3,41
23	8,05	3,29
30	8,19	3,18

Märkused:

November —

Kuu-päew	Nädalapäew	Wana kal.	
22. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Matt. 18, 23—35.			
16	Pühapäew	3	
17	Esmaspäew	4	
18	Teisipäew	5	J. Jung s. 1835.
19	Kolmapäew	6	
20	Neljapäew	7	
21	Reede	8	Leemeti Maarj. p.
22	Laupäew	9	●
23. pühapäew pääle Kolmainu Jumala püha. Matt. 22, 15—22.			
*23	Pühapäew	10	Surnute püha.
24	Esmaspäew	11	
25	Teisipäew	12	Kadri p.
26	Kolmapäew	13	
27	Neljapäew	14	
28	Reede	15	
29	Laupäew	16	
1. Kristuse tulemise püha. Matt. 21, 1—9.			
30	Pühapäew	17	☽ Andrese p.

Talwekuu.

Märkused:

Ostke „Odamehe" raamatuid. Saada igast raamatukauplusest. „Odamehe" oma kauplus on Tartus, Promenaadi uul. nr. 7-a — Kaubahoowi ligidal. — Kadri päewa sula kestab ainult Andrese päewani.

Kadri tulnud kaugeelta
Läbi soo ja läbi raba.
Kadril waskine hobune,
remmelgane reekene,
pihlakane piitsakene,
toomingane loogakene.

Kui kukk ühe jala pääl seisab, tuleb tülm.

Detsember —

Kuupäew	Nädalapäew	Wana kal.	
1	Esmaspäew	18	Juh. Liiw † 1913.
2	Teisipäew	19	
3	Kolmapäew	20	
4	Neljapäew	21	
5	Reede	22	
6	Laupäew	23	Nigula p.
	2. Kristuse tulemise püha. Luuk. 21, 25—36.		
7	Pühapäew	24	☺
8	Esmaspäew	25	Nigula-Maarja p.
9	Teisipäew	26	
10	Kolmapäew	27	
11	Neljapäew	28	
12	Reede	29	
13	Laupäew	30	Luutsina p.
	3. Kristuse tulemise püha. Matt. 11, 2—10.		
14	Pühapäew	1	☾
15	Esmaspäew	2	
16	Teisipäew	3	
17	Kolmapäew	4	
18	Neljapäew	5	
19	Reede	6	
20	Laupäew	7	

Jõulukuu.

Jõulukuu ütles: ma olen küll külm, aga üks jalg lonkab; näärikuu ütles: ma olen kõige külmem; küünlakuu ütles: ma oleksin weel külmem, aga üks film jookseb wett.

Nigula päewast pääle hakkab talw täiesti walitsema.

Nigula-Maarja päewal oldagu tasahiljukest, muidu tuleb weel kõu.

Weriworstideta ja häade raamatuteta ei ole jõuludel pühade mõnu. Weriworstid on perenaiste mure, raamatud aga teeb „Odamees". Ostke „Odamehe" raamatuid! Saada igast raamatukauplusest.

Luendage ajalehtede tellimised! Tellige huwitaw ja odaw nädalaleht „Odamees". Jõuab teile kätte igaks pühapäewaks. — Jõulus haljas, lihawõttel paljas.

Päike

K.-p.	Tõus.	L. loos.
2	8,23	3,16
9	8,34	3,10
16	8,43	3,08
23	8,49	3,10
30	8,50	3,16

Märkused:

Detsember —

Kuupäew	Nädalapäew	Wana kal.	
	4. Kristuse tulemise püha. Joh. 1, 19—28.		
21	Pühapäew	8	Tooma p.
22	Esmaspäew	9	● Talwe algus.
23	Teisipäew	10	
24	Kolmapäew	11	L. Koidula s. 1843.
**25	Neljapäew	12	1. Jõulu p.
**26	Reede	13	2. Jõulu p.
*27	Laupäew	14	3. Jõulu p.
	Pühapäew pääle Jõulu. Luuk. 2, 33—40.		
28	Pühapäew	15	Süüta laste p.
29	Esmaspäew	16	F. Wiedemann † 1887.
30	Teisipäew	17	☽ J. Bergmann s. 1856.
31	Kolmapäew	18	

Pühade kingiks on lastele kõige kohasemad „Odamehe" lasteraamatud:

Nr. 1 — **„Nina-Jass ja Näpp-Mall"**,

Jõulukuu.

Märkused:

Tooma päew on nõgi-kuke päew: kõik mustus püüks majast wäljal — Kui jõuluöö tähed särawad, siis sigimewad loomad hästi. — Pilwine jõuluö tähendab hääd wiljaaastat. — Paljas kõlmand maa tõotab halba.

Kui wiimasel jõulupühal puud paksult härmas, siis tuleb hää rätmesaak — Kui jõulu ja uusaasta wahel ööd selged, siis saab palju noori loomi lauta.

Selge, waikne wanaaasta öö kuulutab hääd uut aastat.

Nr. 2 — „Lõhkiläinud kolumats".

Nr. 3, 4, 5 — neid näete „Odamehe" kaupluses.

Laadad.

Walitsuse käsu järele ei ole luba laupäewal ega pühapäewal laata pidada, waid kui nõnda juhtub, peab seda teise nädala äripäewal pidama.

Iga kuu 5. ja 20. päewal peetakse Wõõbsus ja iga kuu 1. ja 15. päewal Petseris kuu-laata.

Jaanuaris. Pärnus, selle kuu wiimasel kolmapäewal ja neljapäewal — 7. Tartus 3 näd.; Wõrus 3 p.; Orgital 1 p.; Riias 3 p. — 8. Mehikoormas 1 p. — 9. Imatvere mõisas (Pillistw.) 1 p. — 10. Haapsalus 1 p.; Heinastes 2 p.; Rasina 2 p.; Walgas 2 p. — 11. Jõelehtmes, Riidu kõrtsi juures 1 p.; Petseris 1 p. — 17. Koluweres 2 p. — 20. Raplas 2 p.; Wõnnus 1 p. — 27. Rakweres 2 p. — 29. Põltsamaal 1 p. — 30. Wolmaris 2 p.

Weebruaris. Lihulas esmaspäewal ja teisipäewal enne wastlapäewa — 2. Baltiskis 2 p. — 3. Keblastes 1 p.; Wiljandi aastalaat 3—11. weebr.; Räginamäel, Suures-Lähtrus 2 p. — 4. Tartus 2 p.; Wõrus 1 p. — 6. Paides 2 p.; Narwas 3 p. — 8. Walgas 2 p. — 12. Kuresaares 10 p. — 13. Lähtrus 1 p. — 15. Riias 8 p.; Nina külas, Alatskiwi wallas — 18. Jõhwis 3 p.; Audrus (reedel enne wastlapäewa) — 20. Oisu mõisas Türi kihelk. 1 p.; Kiwiloo kõrtsi juures 2 p. — 22. Wõrus 8 p. — 23. Saaremaal, Orisaare mõisas; Sutlema mõisas Hageri kiriku juures 2 p.; Isaku mõisas 2 p. — 24. Kulinas 2 p. — 26. Amblas 2 p. — 27. Wahu külas, Koeru k. 2 p. — 28. Saaremaal, Pilguse mõisas 2 p.

Märtsis. Wolmaris selle kuu esimesel esmaspäewal. — Raplas selle kuu esimesel esmaspäewal ja teisipäewal. — Keilas wiienda paastunädala esmaspäewal ja teisip. Lihulas paastu esimese nädala esmaspäewal. Palmsis keskn. ja neljap. pärast Lihawõtet, Walgutas neljap. enne Palmipuude püha; Wiljandis neljapäewal pärast Lihawõtte

pühi; Lihulas neljap. pärast Lihawõtte pühi; Rakweres esmasp. ja teisip. pärast Lihawõtte pühi. — 1. Kodijärwe Kitsel; Waimastwere Sihi kõrtsi juures; Ärmanni mõisas, Pillistwere kihelk.; Kadrina mõisas, Tartu maak.; Polnas, Oudowa maak. 3 p.; Ostrowis 11 p. — 3. Rannus, Kulli kõrtsi j. — 4. Kastnas; Pühtitsas 1 p. — 5. Kallaste külas; Sangaste kiriku kõrtsi j. — 7. Wäike-Ulilas 2 p. —8. Laekwere mõisas 2 p. — 9. Watla mõisas 1 p. — 10. Wõrus 1 p.; Wasknarwas 1 p.; Strägowa kiriku j. 3 p.; Ruhjas; Walgjärwe Kitse kõrtsi juures 1 p.; Leisel 1 p. — 11. Mõra mõisas, Tartu maak. — 12. Woldil —13. Wana-Pranglis; Kärgulas, Sulbi alewis 1 p. — 15. Saaremaal, Kellamäe m.; Paides „Porilaat" 2 p.; Walguta mõisas. — 20. Sõriste Puskarul 1 p.; Wana-Antsla Haukal 2 p.; Kloogas 1 p. Märjamaal. — 23. Roosas, Rõuge kihelk. — 26. Waiwara mõisas 2 p. — 27. Uderna kõrtsi juures. — Tartus Ülestõusmise nädala neljapäewal. 28. Missu wallamaja juures.

Aprillis. Pärnus kolmapäewal ja neljapäewal enne Jüripäewa. — Põltsamaal reedel enne Jüripäewa. — Rakweres esmasp. ja teisip. pärast Lihawõtte pühi. — Kose Uuemõisas esimesel esmasp. ja teisip. pärast Jüripäewa — 1. Wastse-Pranglis, Koorwere kõrtsi juures; Nissi kiriku juures; Sadu külas, Pikknurme kõrtsi juures; Wastse-Koiola, Leewil; Kuiwajõel, Kose kihelkonnas 2 päewa — 5. Koeru Peedi Wahul 2 p.; Mustla alewis Tarwastus. — 6. Luutsnikus 1 p.; Kilingi-Nõmmes 2 p. — 8. Riias 4 p.; Saaremaal, Pilguse mõisas 2 p. —10. Wõrus 2 p.; Wasulas; Watlas 2 p. — 11. Saaremaal, Uue-Lõwe mõisas. — 12. Ellamaal; Kuristas Suitsu kõrtsi j.; Soonistes 2 päewa; Maarja-Magdal. kih.; Sadukülas.— 14. Saarem., Saare kõrtsi j. — 15. Krüüdneris, Sulaoja kõrtsi j.; Kolga wallas, Liiwa kroonu wiinapoe j. 2 p.; Kuusalus. — 16. Ahja Kärsal 2 p.; Wajatus. — 17. Saare mõisas; Wastse-Rõos 2 p.; Haanja wallamaja juures 1 p. — 18. Nissis 2 p.; Walgas 2 p.; Kergus, Pär-

nu maal. 1 p. — 19. Mamustes; Törtwas 2 p. — 20. Ruhjas 2 p.; Nuustakul 2 p.; Anija mõisas 2 p.; Kaareperas; Lelles 1 p.; Kuresaares. — 21. Walgas, Wolmaris 2 p.; Kawastu-Koosal 2 p. — 23. Järwakandi mõisas 2 p. — 25. Partsi mõisas, Põlwa kihelk.; Tsoorus, Rõuge kihelk. — 26. Häädemeestel 3 p.; Narwas 3 p. — 28. Missus 1 p.; Reolas — 29. Kajawere Pataste kõrtsi j. 2 p.

Mais. 1. Kähri Karilatsis 2 p. — 5. Sangaste kirikukõrtsi j. — 9. Wõõbsus 1 p. — 10. Oudowas. — 12. Wõrus 1 päew.

Juunis. Tartus esmasp. enne Jaanip. — 1. Wastse-Kuustes. — 10. Mustwees 3 p. — 11. Wõnnu linnas 2 p. — 12. Märjamaal 2 p. — 14. Põltsamaal 1 p. —16. Wõiste kõrtsi juures, Tahkuranna wallas 3 p.; Rakwere 2 p. — 18. Walgas — 20. Paides 2 p.; Palmes 2 p.; Wiitna kõrtsi j. 3 p.; Tallinnas aastalaat 2 näd.; Riias aastalaat 3 näd.; Wõrus 1 p. — 21. Tartus 2 p. — 23. Keilas, Haratu kõrtsi juures — 23—24. Wiljandis — 27. Tarwastus 1 p.

Juulis. Pärnus esimesel selle kuu kolmap. ja neljap. — 1. Leissil Saaremaal 8 p. — 2. Karksis 3 p. — 10. Kuresaares 10 p. — 20. Riias 3 p.; Pärnus aastalaat kuni 10. augustini; 26. Wolmaris 1 p. — 28. Tali mõisas 1 päew.

Augustis. 1. Säärel, Saaremaal 3 p. — 2. Tuhalaanes, Paistu kih. — 7. Mõisaküla waksali juures 2 p. — 8. Urisaare külas, Kaiksaare w. 1 p. — 9. Koiwalinnas (Adsellis) — 10. Walgas; Lemsalus. — 12. Saarde Pati mõisas 3 p.; 15. Marienburis — 18. Helmes 2 p.; Häädemeestel 3 p.; Pootsis, Seli w. 2 p. — 21—22. Taalis, Mõiral. — 24. Jamburis 3 p.; Ruhjas; Roola mõisas; Wastsemõnnas, Wiljandimaal 2 p.; Wastse-Nõos 2 p. — 26. Wõrus 1 p.; Mõntos (Olbrükil), Saaremaal. — 28. Kilingi-Nõmmel 3 p.; Lelles 1 p. — 30. Kaarsus; Mehikoormas 1 p. — 31. Kolga-Jaanis 1 p.

Septembris. Uue-Mõisas esimesel selle kuu teisip ja kolmap. — Pärnus kolmap. ja neljap. enne Mihkli p. — 1. Jõhkus 2 p.; Olsus, Türi kihelk. 1 p.; Loode kõrtsi j.; Kuresaare kigidal;

Raanitsas 1 p. — 2. Abjas 3 p.; Tammistes, Pärnumaal. — 4. Räpinas ja Uusnas. —5. Ruhjas; Sangaste kirikukõrtsi juures; Sindis 2 p.; Pikkjärwe kõrtsi juures. — 6. Kergus 2 p.; 8. Tartus 3 p.; Saaremaal, Wõlupe kõrtsi juures 1 p.; Rõuges 1 p. — 9. Kastnal, Pärnu m.; Kiwi-Wigala poe juures 2 p.; Koiwalinnas 1 p.; Saaremaal, Paju mõisas. — 10. Saaremaal, Ôpi kõrtsi juures 2 p.; Järwakandi mõisas 2 p.; Paides 2 p.; Sürgaweres 2 p.; Holdres 2 p.; Muhu Wanas-Salitsis ja Suures mõisas 4 p.; Polnal 3 p. — 11. Saaremaal, Koigi mõisas 3 p. — 12. Wana-Antsla Hõikal 2 p. — 13. Pöörawere, Pärnu maak. — 15. Toris 2 p.; Wastlas 1 p.; Kuresaares; Orgital 2 p.; Põltsamaal 2 p. — 16 Kirepis 2 p.; Amblas 2 p. — 17. Haanja wallamaja juures 1 p. — 18. Audrus 2 p.; Kolga w. Liiwa wiinapoe juures 2 p.; Raisnal 2 p. — 19. Uuemõisas; Saaremõisas 2 p. — 20. Narwas 3 p.; Wana-Wändras 2 p.; Laanemetsa mõisas 1 p.; Kawastu Koosa kõrtsi j.; Keeni Tinsu kõrtsi j.; Heinastes 2 p.; Tõrwa alewis 2 p.; Leewi mõisas. — 21. Sõmmas; Bilustis 2 p.; Reolas; Wolmaris; Palmses 2 p. — 23. Kaiawere Pataste kõrtsi j. 2 p.; Leewil. — 24. Lihulas; Wiljandis 2 p.; Wõrus 2 p.; Sutlemas 2 p.; Hageris. — 25. Saaremaal, Mustla mõisas; Pukas 2 p.; Kärdel, Konna kõrtsi juures. — 26. Tallinnas 2 p.; Kuresaares 2 p. — 27. Põlwas; Jmatwere m. — 28. Rakweres 3 p.; Rõuge kiriku juures. — 29. Illukste m. 2 p.; Keblastes; Keilas 3 p.; Tartus 2 p.; Ratwanurmes 3 p.; Walgas 2 p.; Wastielinnas 1 p.

Oktoobris. Jõhwi alewis neljanda näd. esmasp., teisipäewal ja kolmap. pärast Mihklipäewa. — Raplas esimesel reedel ja laup. pärast Mihklipäewa. — 1. Erastweres 1 p.; Heinastes 3 p. — 2. Rakweres 3 p.; Rannus, Kulli kõrtsi juures. — 4. Jõhwis 3 p.; Suures-Lähtrus 2 p.; Kolweres 2 p.; Nuustakul 2 p. — 5. Lohusuus 2 p.; Wõõbsus 1 p. — 6. Luutsnikus 1 p.; Tarwastus 2 p.; Jõelehtmes, Niidu kõrtsi j.; Laatwine

kõrtsi j. —7. Koeru Preedi Wahwl 2 p.; Hurmi mõisas, Tille kõrtsi j.; Helterma al, Suures mõisas. — 8. Haapsalus 1 p.; Laekweres 2 p.; Hummulis, Soe kõrtsi j.; Kuristal, Suitsu kõrtsi j. — 9. Kärgulas, Sulbi alewis 1 p. — 10. Wasulas; Kõos 2 p. Moostes 1 p. Koluweres 2p.—11. Laatres, Tartumaak. 2 p. — 12. Soonistes 2 p.; Sindis 1 p.; Wõrus 1 p.; Hellamaa kõrtsi j.; Nissi kh. 2 p.; Maarja-Magd. kh. — 13. Ellamaal. — 14. Saare m. — 15. Pikknurme kõrtsi j.; Kursis; Oriku kõrtsi j. 1 p.; Räginamäel, Suures Lähtrus 1 p.; Weskimõisas; Taageperas, Helmes 2 p. — 16. Ahja Kärsal 2 p.; Waiatu mõisa j. — 17. Watlas — 18. Mõnistes 1 p. — 19. Kulina mõisas 2 p. — 20. Rõusa kõrtsi j.; Uues-Wändras 2 p.; Mõra mõisas; Orawa mõisas; Haukal 2 p. — 22. Nissis 2 p. — 23. Wana-Antsla Haukal 1 p.; Raanitse mõisas. — 24. Kassinurmes; Rõuges; Mustjala Sika kõrtsi j. 3 p. — 25. Udernas. — 28. Jõgewa mõisas 1 p.; Missus 1 p.; Walgas; Wolmaris 3 p. — 30. Kähri Karilatsis 1 p.

Nowembris. 1. Tartus; Kärus 2 p. — 4. Pühtitsas; Patis. — 10. Wõrus 2 p.; Mustwee alewis 3 p.; Ruhjas 2 p.; Paides 2 p.— 13. Walgjärwe Kitse kõrtsi j. 1 p. — 15. Woltwetis 3 p.; Põltsamaal; Wigalas 2 p. — 20. Walgas 2 p. — 22. Ambla alewis 2 p.—25. Wiljandis 2 p.; Wolmaris 3 p.; Keilas. — 26. Kulinal — 28. Wõrus 1 p. — 29. Wana-Wändras.

Detsembris. Pärnus kolmap. ja neljap. pärast kolmandat Kristuse tulemise püha. — Põltsamaal reede enne 16. dets. — Lelle mõisas wiimase nädala esmasp. enne jõulupühi. 1. Waskna-was 1 p.; Nina külas Alatskiwil. — 2. Petseris. — 3. Rakweres. — 5. Pöörawere s. — 7. Wõõbsus 1 p. — 9. Narwas. — 10. Mustwees; Krüüdneris, Sulaoja kõrtsi j.; Riias kuni 10. näärikuu päewani; Ruhjas. — 12. Märjamaal. — 13. Wõrus 3 p. — 15. Puka kõrtsi j.; Walgas 10 p. — 16. Paides 2 p.; Märjamaa kiriku j. 2 p. — 18. Moostes 1 p. — 20. Weski m.

Mõõdud ja rahad.

1) Pikkuse-mõõdud.

a) Wenemaa pikkuse-mõõdud.

1 penikoorem = 7 wersta.
1 werst = 500 sülda = 1066 meetrit 54 sentim. 5 millim.
1 sülg = 3 arsj. = 7 jalga = 2 meetrit 13 sentim. 3 millim.
arssin = 16 wersjokit = 28 tolli = 71 sentim. 1 millim.
wersjok = 4 sentimeetrit $4^2/_5$ millimeetrit.
jalg = 12 tolli = 30 sentimeetrit 4,7 millimeetrit.
toll = 10 liini = 2 sentimeetrit $5^1/_3$ millimeetrit.
küünar = $^3/_4$ arssinat = 21 tolli = 53 sentim. 1,9 millim.

b) Meetri-mõõdud.

kilomeeter (km.) = 1000 meetrit = 468,7 sülda.
meeter (m.) = 100 sentimeetrit = 3 jalga 3,73 tolli.
sentimeeter (sm.) = 10 millimeetrit (mm.) = 1,9 liini.

Inglise merepenik.	= 1 werst 369 sülda = 1854 meetrit.				
geograafia penik.	= $^1/_{15}$ kraadi ekwaatori pääl = 6,952 w.				
Wene penik.	= 7 w.	1	Austria penik.	=	7,1114 w.
Soome „	= 10 w.	1	Rootsi „	=	10,9 w.
Saksa „	= 7,0304 w.	1	Taani „	=	7,0609 w.
Inglise „	= 1,5086 w.	1	meresõlm „	=	1,739 w.

2) Pinna-mõõdud.

a) Wenemaa pinna-mõõdud.

ruutwerst = $104^1/_6$ dessätiini = $143^3/_4$ hektaari.
ruutpenikoorem = 55,062 ruutkilomeetrit.

b) Kodumaa pinna-mõõdud.

1 dessätiin = 3 Liiwimaa wakamaad = Tallinna 6 wakamaad = 2400 ruutsülda = 1,1 hektaari.

ruutsüld = 49 ruutsalga = 4,55 ruutmeetrit.
abramoa = 80 taalrit = 12 päewamaad.
päewamaa = 6²/₃ taalrit.
taaler = 90 Rootsi tenga.
wakamaa = 25 kapamaad = 10.000 ruutküünart (1 maamõõtja küünar) = 2 jalga = 24 tolli.
tündrimaa = 14.000 ruutküünart (140 küünart pikk, 100 lai).

d) Meetri-mõõdud.

hektaar = 100 aari = 10.000 ruutmeetrit = ¹⁰/₁₁ dessätiini.
ruutmeeter = 10⁹/₁₀ ruutjalga.

3) Õõnsad mõõdud.

a) Wenemaa wilja-mõõdud.

tsetwert = 8 tsetwerikku = 3 Riia wakka = 199,25 liitrit.
tsetwerik = 8 karnitsat = 25,9 liitrit.
karnits = 2²/₃ toopi = 3,25 liitrit = 200 kanttolli.
Riia tünder = 2 wakka = 12 küllim. = 108 toopi = 133 liitr.
Tallinna sälitus = 24 tündrit = 72 wakka.
Eestimaa wakk = 3 külimittu = 36 toopi = 44²/₃ liitrit.

b) Wenemaa wedeliku-mõõdud.

1 waat (бочка) = 40 wedro = 492 liitrit.
1 wedro = 10 toopi = 12,3 liitrit; wedro = 30 naela wett.
1 toop = 4 kortrit = 75 kanttolli = 1²/₉ liitrit.

d) Kümmend-mõõdud.

1 hektoliiter = 100 liitrit = 81,3 toopi.
1 liiter = 100 sentiliitrit = ⁴/₅ toopi.

4) Raskuse mõõdud.

a) Wenemaa raskuse-mõõdud.

1 berkowits = 10 puuda = 163,8 kilogrammi.
1 puud = 40 naela = 16 kilogrammi 384 grammi.

1 nael = 32 loodi = 96 folotn. à 96 dooli = 409,6 grammi.
1 leisik (pund) = 20 naela = 8 kilogrammi 192 grammi.

b) Kümmend-kaalud.

1 kilogramm = 10 hektogrammi = 100 dekagrammi = 1000 grammi = 2 naela 42,4 folotnikku.
1 gramm = 10 detsigrammi = 100 sentigrammi = 1000 milligrammi = 21,46 dooli.
1 tsentner = 120 naela = 50 kilogrammi.
1 tonn = 1000 kilogrammi.

5) Rahad.

a) Wenemaa rahad.

1 imperial = 15 rubla; 2/3 imperiali = 10 rubla.
1/2 imperiali = 7 rbl. 50 kop.; 1/3 imperiali = 5 rubla.
1 rubla = 100 kop.
Soomemaa 1 mark = 100 penni = 37 1/2 kop.

b) Wälismaa rahad*).

Saksamaa 1 mark = 100 penningit . . .	— rbl.	46 2/5 k.
Austria gulden = 100 kröitsert	— „	78 3/4 „
Inglismaa 1 nael sterl. = 20 schillingi (á 12 pence)	9 „	45 3/4 „
Itaalia 1 liire = 100 sentesimi	— „	37 1/2 „
Prantsusmaa, Belgia ja Shweitsi 1 frank 100 santimi	— „	37 1/2 „
Põhja-Ameerika Ühisr. 1 dollar = 100 senti	1 „	94 1/4 „
Soome 1 mark (frank) = 100 penni (santimi)	— „	37 1/2 „
Taani, Rootsi ja Norra 1 kroon = 100 öre	— „	51 „
Hollandi 1 gulden = 100 senti	— „	78 „

*) Ülestähendatud arwud on äiged sõja eelse raha kursi kohta. Praegu on raha kurs nii muutlik, et tema kohta mingit kindlat tabelit kokku seadida ei saa.

Tiinuse kalender.

Tiinuse algus.	Tiinuse löpp.			
	Hobustel.	Weistel.	Lammastel.	Sigadel.
1. Jaanuaril.	2. Detsembr.	8. Oktoobril.	4. Juunil.	22. Aprillil.
8. "	9. "	15. "	11. "	30. "
15. "	16. "	22. "	18. "	7. Mail.
22. "	23. "	29. "	25. "	14. "
29. "	30. "	5. Novembr.	2. Juulil.	21. "
5. Weebruaril.	6. Jaanuaril	12. "	9. "	28. "
12. "	13. "	19. "	16. "	4. Juunil.
19. "	20. "	26. "	23. "	11. "
26. "	27. "	3. Detsembr.	30. "	18. "
4. Märtsil.	2. Weebruar.	9. "	5. Augustil.	24. "
11. "	9. "	16. "	12. "	1. Juulil.
18. "	16. "	23. "	19. "	8. "
25. "	23. "	30. "	26. "	15. "
1. Aprillil.	2. Märtsil.	6. Jaanuar.	2. Septembr.	22. "
8. "	9. "	13. "	9. "	29. "
15. "	16. "	20. "	16. "	5. Augustil.
22. "	23. "	27. "	23. "	12. "
29. "	30. "	3. Weebruar.	30. "	19. "
6. Mail.	6. Aprillil.	10. "	7. Oktoobril.	26. "
13. "	13. "	17. "	14. "	2. Septembr.
20. "	20. "	24. "	21. "	9. "
27. "	27. "	3. Märtsil.	28. "	16. "
17. [illegible]	[illegible]	[illegible]	4. Novembr.	23. [illegible]

17. "
24. "
1. Juulil.
8. "
15. "
22. "
29. "
5. Augustil.
12. "
19. "
26. "
2. Septembril.
9. "
16. "
23. "
30. "
7. Oktoobril.
14. "
21. "
28. "
4. Nowembril.
11. "
18. "
25. "
2. Detsembril.
9. "
16. "
23. "
30. "

18. "
25. "
1. Juunil.
8. "
15. "
22. "
29. "
6. Juulil.
13. "
20. "
27. "
3. Augustil.
10. "
17. "
24. "
31. "
7. Septembr.
14. "
21. "
28. "
5. Oktoobril.
12. "
19. "
26. "
2. Nowembr.
9. "
16. "
23. "
30. "

24. "
31. "
7. Aprillil.
14. "
21. "
28. "
5. Mail.
12. "
19. "
26. "
2. Juunil.
9. "
15. "
23. "
30. "
7. Juulil.
14. "
21. "
28. "
4. Augustil.
11. "
18. "
25. "
1. Septembr.
8. "
15. "
22. "
29. "
6. Oktoobril.

11. "
18. "
25. "
2. Detsembr.
9. "
16. "
23. "
30. "
6. Jaanuar.
13. "
20. "
27. "
3. Weebruar.
10. "
17. "
24. "
3. Märtsil.
10. "
17. "
23. "
31. "
7. Aprillil.
14. "
21. "
28. "
5. Mail.
13. "
20. "
27. "
2. Juunil.

30. "
7. Oktoobril.
14. "
21. "
28. "
4. Nowembr.
11. "
18. "
25. "
2. Detsembr.
9. "
16. "
23. "
30. "
3. Jaanuar.
10. "
17. "
24. "
3. Weebruar.
10. "
17. "
24. "
3. Märtsil.
10. "
17. "
25. "
31. "
7. Aprillil.
14. "
21. "

Kudas nupumehed tubakanäljast pääsewad.

Tubaka saamine on meie päiwil suitsetajate ringkondades põlewamaks päewaküsimuseks saanud. Nagu muud wõõramaa saadused, on ka tubakas pikaldase maailma sõja tagajärjel otsa saanud. Seni kui Wene piir weel lahti seisis ja Wene raudteed wedamise poolest polnud pankrotti jäänud, saadi ikka tubakat. Nüüd aga on Wenemaalt tubaka saamine mõneks ajaks lõpnud ja seni kui maailmasõda kestab, puudub wõimalus tubakat kaugemailt mailt saada. Paberosse ja sigarid wõidakse kui ka kullaga üles kaaludes osta, aga pärisstubakast tuntakse seda suuremat nälga. Linnalased tarwitawad wähe tubakat; nende pilgud on sigarite ja paberosside poole pöördud. Maameestel selle wastu on tubakas tawaline suitsetamise aine, selgemini öeldud, piibu suitsetamine nende ülem lõbu ja seda piibu tätdet otsiwad nad nüüd tihti nagu tina tuhast.

Juhtub paar tuttawat kokku — esimene töö piipu suitsema panna. Meie päiwil pöörab suitsetajate seas alati jutu joon kohe tubaka saamise poole. Ja kus sa ka kuulad,

Üks nurin kuulda igal pool:
Liig raske elukool!

Miks on elukool raske, elu halb?

Suitsetajal puudub tubakas. Ollakse arwamisel, et muidu magus jutt sugugi ei taha edeneda, kui meestel sääl juures piibud ei suitse. Puhutakse tihti ilusaid suitsurõngaid suust, waadatakse nende käiku ja kuulatakse magusat juttu. Aegamööda muutub toas puhas õhk ikka halwemaks, suits tungib ninasse ja kõrwadesse, tungib igasse mööblisse ja toanurka, harjumata isikul hakkawad suitsu käes silmad kipitama, köha tükib pääle — kuid suitsetajad on oma suitsust manatud, nende ümber lehwib nagu paradiisi lehk, kuna mittesuitsetajad palju enam selle wastukohana esinewa paiga pääle mõtlewad. Selles suitsuilmas wiibida on suitsetajate ülem õnn, suurem rõõm.

Nüüd puudub paraku selle õnne looja — tubakas.

Puuduse puhul otsiwad mõned suitsetajad juba karjaste abinõusid üles. Linnarahwas ei tea ehk hästi, kuidas maal karjapoisid enestele suitsetamiseks aineid muretsewad. Suitsetamise poolest meeste jälgedesse soowides astuda, ei suuda poisid ometi meestele järele jõuda: neil puudub tubakas

ja päale selle raha tubaka ostmiseks. Isegi piip puudub. Siiski poisid pole nõunäljased. Wõetakse mingisugune puu, wäänatakse süda seest wälja, ühte otsa punn ette — piip walmis. Nüüd weel tubakat. Eks leppade lehed kõigu tuules ja kutsu endid wõtma. Kuid need on toored. Otsitakse oks kuiwanud lehtedega; lehed pannakse uutmoodi piipu, tuli päale ja nüüd popsib karjapoiss paremini weel kui wanapagan Hansu piipu.

Karjapoiste moodi tubakat on mõned suitsetajad juba otsinud. Nad on mingisuguse puu lehti wõtnud, kuiwatanud, piipu pannud, tuli otsa — suits käes. Kaebawad küll, et suitsul kangus puudub, aga mis hädakorral teha! Parem pool muna kui tühi koor.

Mitmed kahjatsewad, et nad paraja silmapilgu jätnud õieti hindamata, ei ole õigel ajal enestele tubaka seemet muretsenud. Kui tubaka puudus ennast tunda andis, ei saadud enam tubaka seemneid ehk aeg oli juba liig hilja seemneid külwata, et külwaja ise oleks enesele kodust tubakat kaswatanud.

Tubaka puudus ja kõrge tubaka hind sunnib nüüdsel ajal iga suitsetawat maameest selle päale mõtlema, kuidas piibu jaoks suitsetamise ainet, poetubaka asetäitjat leida. Ei tea paremat abinõu, kui kodust tubakat hakata kaswatama. See täidab igapidi paremini oma ülesannet, kui mõni muu tubaka asemik. Küll ei saa kodukaswatatud

tubakas mahorka ega paremate tubakasortide wastu, aga puuduse päiwil ei panda rõhku häädu'e päale.

Palju suitsetajaid seisab, kui ka pääsetee leitud, ometi raske ülesande ees: ei tea, kuidas tubakat kaswatada ja pärast parkida. Teised nupukamad otsiwad selleski tükis abi. Ei ole ju tubaka kaswatamine nii keeruline, et sellest jagu ei saa ja kulu tubaka walmistamine ei nõua.

(Väljawõte „Odamehe" kirjastusel ilmund raamatust: **„Tubakas, ta kodune kaswatamine ja tarwitamiseks kõlbulikuks tegemine"**. Sisu: Kudas nupumehed tubakanäljast pääsewad. Tubaka ajaloost. Suitsetamine Eestis. Tubaka tarwitamine ja monopool. Tubaka sordid. Tubaka taim. Tubaka maa. Tubakataimede kaswatamine. Tubakataimede istutamine. Hoolitsemine taimede eest nende kaswamise aegu. Tubakalehtede kogumine. Tubakalehtede kuiwatamine (parkimine). Mis suitsetamisest arwata. **Hind ainult 2 marka.**)

Koduse wärwimise õpetus.

Alles mõnikümmend aastat tagasi wärwis meie rahwas lõngad ja riidid kodu. Nüüd on unustusse jäänd wanarahwa wärwimise tarkus, nagu palju muudki. Et praegusel ajal „poewärwi“ õieti saada ei ole, wõi kui on, siis õige kallilt, ühtlasi ka, et kodused wärwid lõngale kauni pehme tooni annawad, tahab „Wares waga linnukene“ õpetada oma lugijaile meie esiwanemate wärwimise kunsti.

*

Esialgseks juhatuseks. Et wärwid õige selged saaksid, selleks pandagu kõige päält tähele:

1. Wärwitawaid lõngu ja willu peab enne hoolsasti puhtaks pesema.

2. Kõige parem on wärwimiseks wask, tinutamata katel. Raudpada annab sinist ja sellepärast ei saa temaga puhtaid wärwe.

3. Katelt waja enne wärwimist liiwa wõi tuha ning seebiga küürida.

4. Enne wärwimist waja keppe, millega lõngu wõi willu liigutatakse, pesta.

5. Et lõngu kaunis raske on ühtlaseks saada, on soowitaw otse willu wärwida.

6. Korutatud ja korutamata lõng saab kumbki eriwärwi ühes ja samas wärwiwees.

Millega wärwida. Pääasjalikult wärwitti wanasti taimewärwidega. Taimed korjatagu siis, kui nad täisealised ja kõige mahlakamad.

Taimed, mida talweks korjatakse, tulewad hästi ja ruttu kuiwatada, awaras, õhurikkas ja kuiwas kohas, kuhu aga päike pääle ei paista. Koori korjatakse siis, kui need lahti on, mahla jooksmise ajal, neid wõetakse nooremaist puist, mis mitte sammaldanud ei ole.

Lehti korjatakse siis, kui nad täiskaswanud on, nii umbes Jaanipäewa ümber, wõib ka hiljem korjata, kuid nad ei sisalda siis enam nii paljuwärwi.

Kõiki taimi, koori ja lehti wõib tarwitada toorelt ja kuiwatatult, kuid eelmised annawad rohkem wärwi. Ka on kuiwatatud taime wärw palju tuhmim.

1. Kodumaa taimed, millega wärwida.

Kase- ja lepalehed annawad kollast wärwi.

Kase koorest saab hallikas-kollast wärwi. Koore päält wõetakse toht ära.

Õunapuu koorest saab kaunis wägewat punakas-kollast wärwi.

Toominga koortest saab punakas-kollast wärwi.

Lepa koorest saab kollast wärwi.

Paatsamaa puu (Rhamnus frangula) koorest saab brongs-kollast wärwi. Kui paatsamaa puu koortega wärwitud lõngad pannakse külma libeda sisse, saab tellisKiwi punast.

Nõgesed annawad toorelt rohekas-kollast wärwi, kuiwatatult ilusat hallikaskollast. Korjatakse enne õitsemist.

Kanarpik.

Sookaelad.

Pohla warred. Korjatakse siis, kui pungad on lahti minemas, neist saab igastühest isesugust kollast wärwi.

Kuuse käbid korjatakse maast, mis talw otsa lume all on lamanud. Kuid need ei tohi mitte kuiwanud olla. Poolcks murdes peawad need seest niisked ja punakat wärwi olema.

Soomadara juured (Galium boreale). Need juured korjatakse enne õitsmist, puhastatakse ja kuiwatatakse. Neid wõib mitu aastat hoida. Annab õige wägewat punast wärwi, mida ka krapi asemel tarwitada wõib.

Pääle nende on weel palju teist taimi; sinnkohal ainult kõige tarwilisemad. Pikemalt „Taimewärwide õpetuses“.

2. Wälsamaa taimed, millega wärwida.

Kodumaa taimedest ei saa küllalt mitmesugust wärwi, siis juhatab „Wares waga linnukene“ ka wälsamaa taimi. Neid saab rohu poest ja nad ei ole mitte kallid.

Indigo (sinikiwi), millest meil juba wanast kuulsat potisinist on walmistatud. Saab sellekohasest taimest ja annab lõpmata ilusat sinist wärwi.

Kauplustest saab seda umbes tolli suurustes kuuekandilistes tükkides. Hää indigo on tumesinine ja läigib noaga lõigates wasepunaselt. Halb indigo on heledam ja läigib hallilt.

Koschenill. Kaktustaime täi. Wäikesed kutwatatud putukad annawad punast wärwi (carmiini).

Wärwiõun ehk tindi pähkel (Gallae turticae). Selle aset täidawad ka tamme tõrud.

Sinilaast (Lignum campechianum) Hää sinilaast on tumepruuni wärwi. Saab kauplustest wäikeseks raiutud tükkides.

3. Keemilised ained, mis wärwimise juures waja.

Maarjajää walgetes läbipaistwates tükkides.

Kroomhapu kaali, ilus punakaskollane sool, mürgiline.

Wase witriol, n. n. silmakiwi, sinine sool, on mürgiline ja tuleb sellepärast klaaspurgis hoida.

Raua witriol, sinirohekas sool.

Lõnga õli (witriol) suitsew. Et lõnga õli põletab, niipea kui see riide pääle sattub, siis peab sellega ettewaatlikult ümberkäima. Katlasse peab lõnga õli wähehaawal ja pikkamööda kallama.

Wiinakiwi, punane ja walge, pruunikates, pool läbipaistwates tükkides.

Tähelepanemiseks.

Enne wärwimist pestakse willu kui ka lõngu 3—4 wee läbi, mis keew olla ei tohi, sest et liig kuum wesi musta kinni põletab. Pesemiseks wõib soodat tarwitada, selle puudusel ainult seepi. Kõige parem on selleks roheline seep, mida rohu- ja wärwikauplustest karpides osta saab. Wõib aga ka omakeedetud seepi tarwitada.

Pääle pesemise loputatakse lõngu paari wee läbi.

On lõngad pehmed, siis peab pesemise juures ettewaatlik olema, et need mitte liiga ära ei wanuks. Wärwitakse neid tumedaks, siis aitab ka ühekordne pesemine, seebi asemel soodat tarwitades.

Et wärw lõngale hästi pääle hakkaks, on tarwilik neid enne wärwimist 1/2—1 tundi puhtas wees kecta, millesse on segatud kas maarjajääd, punast ehk walget wiinakiwi, wasewitrioli ehk kroomhaput kaali. Kõik need ained hõõrutakse enne katlasse panemist peenikeseks ja keedetakse, enne

kui lõng sisse lastakse, 1/4 tundi. Maarjajääd ei ole tarwis keeta. Enne lõnga katlasse panemist tuleb wesi ikka ära jahutada, wastasel juhtumisel wõib lõng plekiline saada.

Wärwid willa ja willase lõnga jaoks.

Lõnga määr 1 nael.

Nr. 1. Rohekas kollane.

5 loodi maarjajääd.
1 1/2 naela koeraputki.

Lõngu keedetakse 1/2 tundi maarjajää wees. Koeraputki keedetakse 3—4 tundi, lastakse läbi sõela, puhas wärwi wesi kallatakse katlasse tagasi ja lõngad pannakse 1 tunniks keema. Loputatakse ja kuiwatatakse.

Nr. 2. Hele pruun.

6 loodi maarjajääd.
5 naela kuiwatatud nõgeseid.

Wärwitakse kui nr. 1.

Nr. 3. Roheline.

4 loodi kroomhapu kaali.
4 naela sookaelu.

Lõngu keedetakse kroomhapu kaali wees 2 tundi, wõetakse katlast wälja, wäänatakse ja pannakse kuiwama. Sookaelu keedetakse 3—4 tundi, lastakse läbi sõela ja puhas wärwiwesi kallatakse katlasse

tagasi. Kui wesi on ära jahtunud, pannakse kroomhapu kaali wees keedetud lõngad 1 tunniks keema. Loputatakse ja kuiwatatakse.

Nr. 4. Hall.

5 naela kase koort.

Kasepuu koori keedetakse 4 tundi, lastakse läbi sõela ja märjad, hästi wäänatud lõngad pannakse ½ tunniks keema. Loputatakse ja kuiwatatakse.

Nr. 5. Kollane.

6 loodi maarjajääd.
7 naela kanarpikku.

Wärwitakse kui nr. 1.

Tahetakse wärwi tumedamaks, jäetakse lõngad 12 tunniks wärwiwette likku.

Nr. 6. Roosa (terrakota).

4 loodi paatsapuu koori.
1 nael sandelit.

Paatsapuu koori keedetakse 4 tundi, lastakse läbi sõela ja märjad, hästi wäljawäänatud lõngad pannakse ½ tunniks keema. Lõngad wõetakse katlast ja enne ½ tundi keedetud sandeli wesi kallatakse paatsapuu koore weele juurde, kuhu lõngad uuesti 1 tunniks keema pannakse.

Nr. 7. Sinine.

6 loodi maarjajääd.
5 loodi sinikiwi (indigo leotisi).

Lõngu keedetakse ½ tundi maarjasää wees. Wesi kallatakse ära, katel täidetakse puhta weega, sinikiwileotis kallatakse sisse, segatakse segi ja hästi wäljawäänatud lõngad pannakse ½ tunniks keema. Loputatakse ja kuiwatatakse.

Kes soowib rohkem willa ja willase lõnga wärwimise õpetust, waadaku „Odamehe“ kirjastusel ilmund raamatust „**Taimewärwide õpetus**“, — sääl on ülepää üksjada wiis (105) wärwiõpetust. See raamat on saada igast raamatukauplusest. Pääladu Tartus, „Odamehe“ kauplises. **Hind ainult 3 marka.**

Wärwid puuwilla ja linase niidi jaoks.

Taimi wõib ka puuwilla ja linase lõnga wärwimiseks tarwitada. Täpipäälseid juhatusi wõime siinkohal ainult üksikud tuua. Kui puuwilla lõngu willase lõnga juhatuse järele wärwitakse, saab wärw kaunis palju tuhmim, nii et wärwiaineid rohkem wõtma peab.

Puuwilla lõngu ei ole tarwis enne maarjajääs eraldi keeta, seda wõib korraga wärwiwette panna. Pleekimata puuwilla lõngu keedetakse enne wärwimist puhtas wees 1—2 tundi, kuhu soodat ehk selget kasepuu tuha libedat juure pannakse, mille järele lõngu tublisti soojas wees loputatakse.

Wärwid puuwilla lõnga jaoks.

Lõnga määr 1 nael.

Nr. 1. Kollane.

2 naela soodat.
8 loodi rauawitrioli (sinisoola).
1 nael pleegitud puuwilla lõnga.

Sooda ja rauawitriol leotatakse soojas wees, kumbki ise riista sees. Märjad, hästi ära wäänatud lõngad pannakse 10 minutiks soodawette ja pääle selle 10 minutiks rauawitrioli wette. Nii tehakse 5 kuni 6 korda, kui tahetakse tumedamat wärwi, siis weel rohkemki. Loputatakse külmas wees ja pannakse kuiwama. Lõng on märjast pärast rohekas, kuiwast pärast kollane.

Nr. 2. Must.

3 naela tamme laaste.
5 naela lepa koori.
2 naela rauawitrioli (silmakiwi).

Keedetud ja läbi sõela lastud tamme laastu wette pannakse lõngad 1/2 tunniks keema.

Lepa koori keedetakse 3—4 tundi, lastakse läbi sõela ja silmakiwi leotatakse wärwiwette. Lõngad wäänatakse tamme laastu weest wälja ja pannakse lepa koore wette 1 tunniks keema. Lõng wõetakse katlast ja pannakse kuiwama. Pääle selle pannakse need jahedasse tamme laastu wette. Kuiwata-

takse ja siis lepa koore wette. Nii jatkatakse, kuni lõng täitsa must on.

„Odamehe“ raamatus „Taimewärwide õpetus“ on puuwilla ja linase niidi wärwimiseks 14 õpetust.

Et meie perenaistele huwitawat „Odamehe“ „**Taimewärwide õpetust**“ tutwustada, awaldame siin selle tarwiliku raamatu sisu:

Eessõnaks. Juhatus. Willa ja willase lõnga pesemine. Lõngade keetmine enne wärwimist. Wärwimine. Taimede keetmine. Kuidas lõnga wärwi munta wõi kuidas järelewärwida saab. Libeda walmistamine Wärwitud lõngade pesemine ja kuiwatamine. Kunas taimi korjata. Taimed, mis üleüldiselt wärwimiseks tarwituse. Wäljamaa taimed. Keemilised ained. Indigo (n. n. sinikiwi sinine) lõngaõliga walmistatud. Potisinise walmistamine ennewanast. Wärwid willa ja willase lõnga jaoks. 1. Rohekas kollane. 2. Rohekas kollane. 3. Hele pruun. 4. Hall. 5. Prunnikas kollane. 6. Kollane. 7. Brongs-kollane. 8. Tume kollane. 9. Pruun. 10. Telliskiwi punane. 11. Tsitroni kollane. 12. Hallikas pruun. 13. Roheline. 14. Hele rohekas pruun. 15. Kollakas pruun. 16. Hele pruun. 17. Hallikas pruun. 18. Rohekas hall. 19. Hele pruun. 20. Luitunud pruun. 21. Hele pruun. 22. Hele hallikas pruun. 23. Hall 24. Roosakas hall. 25. Hele pruun. 26. Pruun. 27. Hele pruun. 28. Tume pruun. 29. Pruun. 30. Punakas pruun. 31. Hele pruun. 32. Kollane. 33. Rohekas pruun. 34. Tume kollane. 35. Hele punakas pruun. 36. Prunnikas roheline. 37. Tume pruun. 38. Hele pruunikas hall. 39 Hallikas roheline. 40. Hallikas roheline. 41. Mustjas hall. 42. Mustjas hall. 43. Hallikas roheline. 44. Hallikas pruun. 45. Hall. 46. Hall. 47. Hall (lillakas). 48. Kärc telliskiwi punane. 49. Tume madara punane. 50. Madara punane. 51. Tume madara punane. 52. Roosa (terra-

kota). 53. Roosakas punane. 54. Hallikas lilla. 55 Hallikas lilla. 56. Lilla. 57. Punakas lilla. 58. Sinikas lilla. 59. Sinikas lilla. 60. Sinine. 61. Tume sinine. 62. Tume sinikas hall. 63. Sinine. 64. Kare sinine. 65. Hele sinine. 66. Tume rohekas sinine. 67. Tume rohekas sinine. 68. Tume rohekas sinine. 69. Hallikas sinine. 70. Hele sinine. 71. Hele rohekas sinine. 72. Roheline. 73. Hallikas roheline. 74. Roheline. 75 Hele roheline. 76. Rohekas sinine. 77. Tume sinikas roheline. 78 Rohekas hall. 79. Rohekas sinine. 80. Hele roheline. 81. Tume sinikas roheline. 82 Tume roheline. 83. Tume pruun. 84. Mustjas pruun. 85. Pruunikas. 86. Hele hall. 87. Tume roheline. 88. Pruunikas roheline. 89 Pruunikas roheline 90. Pruunikas roheline. 91. Roheline. Wärwid puuwilla ja linase niidi jaoks: 1. Kollane. 2. Rohekas kollane. 3 Tume rohekas kollane. 4. Hele kollane. 5 Walkjas sinine 6. Hele pruun. 7. Must. 8. Brongs-kollane. 9. Hallikas lilla 10. Hallikas kollane. 11. Pruunikas kollane. 12. Rohekas kollane 13. Sambla roheline. 14. Pruun wärw puuwilla ja linasele.

Koduseſt arstimiseſt.

Wares kui tark lind teab wäga hästi, et ta midagi ei tea arstimiseſt. On ju arstimine ja haigused üks niisugune keeruline asi, et päris õieti tegi see üliõpilane, kes kord sellepärast arstiks õppimise maha jättis, et teada sai, et üle 6000 haiguse on ja aimult mõne saja wastu on olemas rohtu, see üliõpilane siis ehmatas ja lõi käega. Aga meil on weel küllalt wanamoore ja päris noori wanamoori aruga inimesi, kes haawa päale tolmust ämbliku wõrku panewad, mõne haiguse puhul lehma sõnnikut tarwitawad, teine kord oma kust joowad j. n. e. Lõpmata nigerik ja keeruline ning sogane on saunanurkadest tulnud koduse arstimise tarkus, et pead küll tunnistama, et pime on see inimene, pime nagu neegri sisikond, kes seda tarkust tunnistab ning teeb selle järgi.

Ent Wares laulab: muretse omale üks hää tohtriraamat (praegu neid küll saada ei ole), weel parem mine tohtri juure, ja kui mõnes nurgas tohtrit ei ole, siis heitku rahwas kokku ja muretsegu

enesele üks tohter, wõtku kirikuõpetaja käest pooled hooned ja maad ära ja pangu see tohter sinna elama.

Kuigi mõnel on üks hää tohtriraamat, ärgu selle pääle üksi lootku, sest seesinane on kui üks prill, mille läbi raamatut kergem lugeda, s. o. mille abil haigust kergem ära tunda, aga lugemist, see on arsti kunsti, ta ei anna kätte. Ning seesinane on tõesti kui prill, mis suureks teeb: kui üks terwe inimene teda loeb, siis tunneb ta korraga enesel kõik haigused olewat, iseäranis kui ta ara werega on.

Nii siis jääb ainult arst (muidugi, ega siis igat pindu sõrmes ja igat sulgu ninas ka arsti juure maksa wiia), jääb arst ja ettewaatus.

Kui me waatame wareseid põllu pääl, siis nemad on üpris ettewaatlikud: ka wäikse lapse eest pistawad lendu. Nii ka inimene: ka pisikest haigust pane tähele ja hoia ennast.

Pane tähele, et sa oleks puhas nagu linaseeme, et sinu särk oleks ikka walge nagu pruudil, et sinu nahk oleks pestud ja hiilgaw kui pidukarikas, et sina hingaksid õhku omas toas nii puhast kui silma tera ja kerget kui eeter.

Et sina jooksid wett, mis nii klaar ja selge kui odamuse tähed, et sina söökside toitu, mis nii kergesti alla läheks nagu õiglase hing taewasse; ära söö liialt, et sinu kõht ei oleks nagu weski, kus kolusse rohkem sisse aetakse, kui alt wälja jõuab tulla, ära söö haisewat kala, see on kihwt, ära söö tooresi ega

poolloorest liha, muidu saad „pantwormi“, mis on wisam wälja tulema kui Joonas Walaskala kõhust, ning mis sind närib kui weripatt, ära söö nätsket leiba — ta on kui kitt sinu kõhus, ära joo pärast lambaraswa söömist külma, muidu näeb sinu kõht seestpidi wälja, nagu kewadine wesi, kus ujuwad jääpangad ning ei pääse mitte tammist wälja, ära söö tulikuumi kartulid ega pudru külma piimaga, siis mõranewad sinu hambad, otsekui tuli ja wesi kiwi ära lõhuwad, ja siis on sinu söömawärk nagu nürid weskikiwid, mis hääd jahu ei anna.

Et sinu riided oleksid parajad kerged suwel ja parajad soojad talwel ja sügisel nink kewadel parajad kerged ja parajad rasked, ühesõnaga kõik nii paras kui rusik silmale.

Et sinu tuba oleks koristatud ja küüritud, et mitte tõeks ei läheks rahwa sõna:

Kõik sitikad ja putukad ja lutikad ja täid hüppasid, kargasid, raputasid päid.

Ja hari omi lapsi, hari neid rohkem kui ennast ning pea nende eest hoolt, rohkem kui oma hinge eest. Mida rohkem ettewaatlik oled ja ennast harid, seda tugewam oled haiguse wastu.

Tark on küll Wares, aga lõpeb temagi tarkus, nagu jutustas mulle üks wanamees: ta tahtnud wareseid lasta, wõtnud püssi ja läinud aita luurama — waresed lennanud ära, läinud teine kord aita, poisi wõtnud kaasa, saatnud siis poisi jälle

tagasija jäänud ise luurama — waresed ära. Wõtnud püssi ja kaks poissi kaasa ja läinud siis kolmekesi aita, saatnud poisid minema — waresed ära. Läinud siis neljakesi, kolm tulnud tagasi, tema jäänud püssiga aita. Nüüd waresed polla enam osanud lugeda, jäänud ilusasti paigale ning wanamees lasknud kolm tükki maha.

Nõnda wiisi ei jatku ka sinu oma mõistusest haiguse wastu, aitab arst, aga eks arstilgi lõpe kord lugemise tarkus ja siis „pane kõrwad pää alla“, wõi „wiska lusikas käest.“

Wares.

Wanarahwa kuntarkus.

Et kilk ei asuks maija, waja sawi, mis majaehitamise juures tarwis, kuuwalgel teha.

*

Katus tehtagu wanal, aid aga noorel kuul, siis ei mädane.

*

Tarwepuuks wõetagu okaspuu noorel, lehtpuu wanal kuul.

*

Hagu tehtagu noorel kuul, sest siis kaswab wõsa ruttu.

*

Wikat tehtagu noorel kuul, siis kaswab hädal hästi.

*

Loomi tapetagu ainult noorel kuul.

*

Lapsi wõõrutetagu, nagu wasikaidki, wanak kuul.

*

Kihlusi peetagu ainult noorel kuul, ja pulmi wanal, — siis sigib palju lapsi.

*

Põlluwilja külitagu täiskuu aegu.

*

Juukseid peab lõikama noorel kuul, siis kaswawad hästi.

*

Lina ei tohi külwata noorel kuul, waid siis, kui päike ja kuu mõlemad paistawad.

*

Juurwili külwatakse wanal, kõik muu alawili pääle herneste noorel kuul; noorel kuul külitud herned õitsewad küll palju, ei kaswata aga kaunu.

*

Weskile mindagu wanal kuul, siis ei tule kold jahu ega tangu.

*

Noorel kuul sündind wasikas kaswab hästi.

*

Kui lõoke ilmub weebruaris wanal kuul, siis tuleb wiljarikas aasta.

*

Sõnnikuwedu wõetagu ette noorel kuul, mitte wanal, kuidas arwatakse mõnel pool. Eks proowitagu järel.

Eelpool on nimetamata jäänud järgmised tululikud raamatud:

Richard Rohti sõjajuttude kogu „**Hiug ja weri**“, hind 5 marka 60 penni.

„Odamehe“ rahwaraamat nr. 3: „**Professor Baamgarteni imelik katse**“.

E. Assoni ajalooraamat „**Keskaeg**“, hind 6 mk. Sünnis kodus lugemiseks ja koolis õppimiseks.

Mbruru ja Nguru.

Jutt suuresti neegrite sõjast.

Aafrikas, Kuu mägede taga, elas kord kaks neegri suguharu, Mbruru ja Nguru. Mbrurut walitses Mambruru ja Ngurut Waranguru. Mõlemad suguharud elasid leplikult ja käisid läbi nagu wennad kunagi. Igaüks elatas ennast omast tööst ja ei wõtnud mõttessegi, naabrit kaetseda, et sellel suurem kari, lihawamad lehmad, wõi laialisemad karjamaad. See aga ei olnud sugugi pahawaimude ülema Hukuturu meele pärast. Ta kutsus oma alamad kokku ja ütles:

„Kes teist wõtaks oma pääle Mbrurut ja Ngurut riidu ajada?“

„See on wõimata“, kisendasid kõik paharettpojad üheset suust.

„Hm, aga ma kingiks sellele toreda erakabineti tubli ahjuga ja kolmekümne mehise katlaga, orgid, tõrw ja wääwel perwoi sort“, meelitas Hukuturu.

„Ei, lubage wõi kolmtuhat katalt, see kõik ei aita“, kisafid paharetipojad läbisegi: „mis ei saa, ei saa, ei seda paranda ussirohi ega püssirohi.“

Mõttesse jäi Hukuturu, sügawasse mõttesse, wiimaks lõi enesele otsaette ja hirnahtas: „Ha-hi!“ Siis kriiskas ober-paharett õudse häälega: „Nuputuru!“

Ette astus sabatu kärnane kurat ja kummardas: „Mis soowite?“

„Sina teed seda.“

„Aga —“.

„Ei. Mitte „aga“. Tee, ja lori kinni!“

„Kuidas käsete“.

Nuputuru tegi paar hüpet ja tõusis lendu. Lend wiis otsekohe Nguru-Mbruru rajale. Nuputuru kukutas enese wastu maad ja muutus kuulsaks adwokaadiks. Tindipott tasiga kaelas, sulg kõrwa taga, pergamendi rull peos, tuli ta Waranguru juure, langes würsti ette põlwili ja palus:

„Kõige armulisem baas, kuula, mis sinu alandlik koer haugub!“

„Räägi“, lubas armulik baas.

„Ma kaeban Sinu Kuumägede Kõrguse ees Mbruru alatute koerte pääle. Missuguse õigusega on nende käes maa, et nad oma peremeestele-ngurudele hiiresabagi tema eest ei taha maksa? Missuguse õigusega elawad niisugused alatud koerad samasugust waba ja õnnelikku elu, kui nende baasid-ngurudki, keda Kuumägede jumalanna —

Humururu — ise kõige maa walitsejaks on seadnud? Miks ei nõua Sa, oh jumalatesarnane, õigust? Miks ei astu Sa, oh baaside baas, nurjatute wastu üles ja ei karista neid?!"

„Aga", imestas Waranguru, „mis jutt see nüüd on? Ma arwasin seni ikka, et mbrurudel samasugune õigus on nende päralt olewa maa pääle kui meilgi: kuidas wõib keegi inimene ilma maata elada?!"

„Sinu Baasiliku Kõrguse tarkus on mõõtmatu, kuid õigus käib üle kõige. Ja mis õigus on alatutel mbrurudel ilmas elada, kui sääl elawad isegi nii kõrged, nii hiilgawad wägilased, nagu on seda ngurud! Kas Sul ei paista häbematu ja teotaw olewat, et niisugune peletis ja togu, kui Mambruru, ennast ka baasiks laseb nimetada".

„Aga mbrurud elawad ja see kergats Mambruru on ka olemas, mis ma sinna wõin parata".

„Tee, et neid ei oleks, tapa nad wiimse meheni maha, tee kõik maa mbrurudest paljaks! Las ta saab weest weeni ülewa Nguru sugukonna omaks".

„Aga kuidas siis äkki mbrurudele kallale minna; oleme nendega seni kui hääd naabrid läbi saanud".

„Saada mbrurudele nõudmine, et nad kõik omad maad, telgid, karjad ja naised ngurudele annaksid ja ise nende orjaks hakkaksid, mis ju täitsa õiglane asi oleks. Teewad nad seda, siis oled Sa ngurudele maapäälse paradiisi loonud. Ei tee nad

aga seda, siis on Sul põhjus mbururusid sõnakuulmatuse eest karistada".

Nuputuru oli diplomaat, Waranguru aga, nagu looduselaps kunagi, igale wälisele mõjule aldis.

„Oota, pea, las ma mõtlen wähe", puikles ta wastusest kõrwale, enesel aga plaan juba walmis. Nuputuru muutis näokatet ja lendas kohe Mbruru poole. Sääl esitles ta auwäärt wälimusega kaupmehena Mambrurule.

„Oh, mu baas", kaebas ta südantlõhestawalt: „kaugele käib jutt Sinu kuulsusest, tarkusest ja aust. Merest mereni lendab Su nimi suust suhu ja kõik suguharud langewad Su ees põlwili. Isegi walgepaleline Kuumägede walitsejanna Humururu laseb oma elewandi kihwast kepi Sinu ees langeda. Ainult jultunud ngurude koerakarja esik Waranguru julgeb Sinu Baasliku Kõrguse wastu omi mädanud hambaid paljastada ja Sind häbematult teotada. Mina tulin mitmesuguste kaupadega, mis kalli hinna eest kahwatanud nägude käest suure soolase wee ääres olin lunastanud, ja tahtsin neid Sinule, oh maailma baas, kingituseks tuua. Aga teel läbi ngurude maa piirasid need häbematud shakalid mind ja röövisid puupaljaks. Kui ma neid Sinu hirmsa wihaga ähwardasin, naersid ja teotasid nad Sind ja käskisid need kaks äranäritud konti Sulle kingituseks tuua, öeldes: „Mbrurude kutsikale on siin närimist weel küllalt!""

Selle kawala kõne pääle langes Nuputuru silmili ja suudles kergeuskliku Mambruru jalgade ees maad. Tuline wiha moonutas Mambruru seni pehmed näojooned hirmsateks, kuid peagi kogus ta ennast ja küsis kahtlewalt:

„Aga kes wastutab, et see, mis Sa praegu ütlesid, ka tõsi on?“

„Kuidas julgeksin ma Kuumägede elewandilsale waletada? Humururu tuline lehwik süütaks mu selle eest ja minust ei jääks muud Su jalge ette kui peotäis tuhka. Sinule toodud kingitustest on mul weel alles ühe kuulsa walge baasi kolm purihammast — suurepärane amulett kõigi haiguste, metsllooma kihwade ja waenlaste odade — N g u r u o d a d e wastu“.

„Nagu kutsutud ilmus säälsamas Nguru saatkond, wana auwäärt Tutunguruga eesotsas. Hall Tutunguru langes traditsioonidest pühitsetud kombe järele silmili. Nuputuru kartis, et asi rahulikult õiendatakse, hüppas ngurude sekka ja küsis:

„Mis, te tulite wist armu paluma Mambrurult, et ta narri eesli pääluud kummardate?! Oh, wiletsad waimud, kes seda ahwimolu kardate!“

Ngurude seas tõusis nurin, Tutunguru lükati kõrwale ja ette astus kõrk Minanguru ning hooples:

„Kuumägede walitseja Humururu wend, Nguru ja Mbruru, Alanguru ja Ülembruru baas ja kõigi baaside ülem ja käskija, ülew ja kõrgeauline Waranguru nõuab oma alatult jalgealuselt Mbruru

wiletsalt ninamehelt, sellelt wäikselt waglalt ja porikärbselt Mambrurult, et ta ennast ja omi armetuid alamaid enese õige baasi Waranguru ees põrmu alandaks..."

Kaugemale kõneleja ei saanud. Ootamatu teotus, mis mbrurudesse kui lendwa löök oli mõjunud, tõstis neis sarnase wihatormi, et ngurud silmapilkliselt tükkideks kisti.

„Kuhu jäi kaupmees?" päris Mambruru, kuid wastust ei teadnud keegi anda: kaupmees oli kadunud.

Kes oleks aga Warangurule ta saatkonna käekäigust nii piltliku seletuse mõistnud anda, kui mitte Nuputuru. Waranguru kiristas teda kuulates wahetpidamata hambaid ja ähwardas:

„No, titwai-matwai! Küll ma nende saatkonnale ka näitan, kust põhjatuul puhub!"

„Saatkonnale?" tegi Nuputuru suured silmad: „Tead sa ka, missuguse saatkonna mbrurud warsti siia saadawad? Oh, ma näen wist warsti, et kõigi maade baas ei olegi Waranguru, waid see wiletS koerasurm Mambruru."

„No ei, enne wahid sa silmad pääst, wiletS ässitaja! Sinu süüd ongi kogu see kupatus. Meie olime ngurudega alati hääd naabrid ja nüüd..."

„Ja nüüd kardab kõrgeauline Waranguru ega julge süüdlasi minna karistama. Selge lugu: mustlase sõrmega kõige parem piibus tubakat alla wajutada. Mis olekski herra Warangurul pääle

oma au tagaajamise asja? Ega siis tema sugulased, wennad ja pojad sääl tükkideks kistud".

Wihatorm tõusis ngurude leeris, ja tapetute sugulased nõudsid werist kättemaksu. Kõige enam märatses kiiwas Tapanguru, Minanguru wend:

„Maid ja wara nõudma olid mees, aga nüüd ei taha sõrmegi liigutada. Küllap igaüks oskab tõiste nahal liugu lasta ja ise käed pehme koha alla pista, et kogemata õlekõrt tõise pääle tõstes ennast ära ei katkestaks. Eks me näe, kui kaua see pelgur Nguru baasikeppi weel kannab..."

„Ja mis te siis õige tahate?" päris kisast kurtunud Waranguru rahwalt.

„Surma mbrurudele!"

„See pole nii kerge teha, kui öelda. Päälegi ei ole nemad esialgsed süüdlased, waid just meie..."

„Pelgur, äraandja! Maha Waranguru!" kõlasid Nuputuru ja rahwa hüüded, ja peagi tõsteti õnnetu walitseja odade otsa, kuna Tapanguru kepi enese kätte kiskus ning hüüete all: „Elagu Tapanguru!" baasi telki astus.

Nuputuru naeris enese ette:

„Seda werd on wähe, mis nähtud; jõgesid, meresid on tarwis".

Sama päewa õhtul oli Nuputuru Ngurias kibedalt ametis, et suuri üleskutse plakatid walmistada, kuna telefoni teel (telefon oli sel ajal põrgus juba tuntud) kutsutud abiline Mbrurias sedasama tegi.

Plakatid said ülitoredad: hiiglaneegrid, kes waenlaste kõrisid saagisid, wõi terweid kotitäist päid seljas kandsid, möirgasid Toteruru ülesleitud homofonist: „Kaaskodanikud! Isamaa on hädaohus. Waenlane ähwardab meie lehmi, meie koeri, meie naist, meie elu. Waadake siia! Nii kaitseme end ja oma wara. Surma waenlastele! Kes sõjas langeb, selle wõtab Humururu oma põlle alla; kes aga ellu jääb, pärib waenlaste lehmad, koerad ja naised ning teeb nad ise orjadeks“.

Ja oli weel teistsuguseid plakatid. Nii Agurias Mbrurude kohta: „Mbruru shakalid, kelle häwitamiseks Humururu nguru sid on kutsunud, on meie wendade liha maitsnud ja nende isu kaswab. Nad on saadikute puutumatuse püha seadust rikkunud ja sellepärast seaduse kaitse alt wäljas. Lööge mbrurusid, sööge mbrurusid! Iga kõhutäis tuleb teile terwiseks, iga kõhutäie eest makstakse weel eraldi tasu!“

Ja Mbrurias luges rahwas plakatitelt: „Neetud nguru tiigrid on oma Humururust seatud baasi Waranguru tükkideks kiskunud ja shakali ja eesli segatõugu Tapanguru oma röövlisalga ninna asetanud, kuna seaduslikud pärijad praepannil pidusöögiks küpsesid. Meie ei wõi rahuliselt päält waadata seda wägiwalda ja korralagedust. Humururu kutsub meid õiglust ning inimsust jalale seadma!“

Plakatite wäljapaneku päewa järgmisel oli estmene kokkupõrge waenuliste wägede wahel.

Ma wõiksin weel edasi jutustada: Mambruru mehisusest, Tapanguru tugewusest, Hukuturu äsfitusest, Humururu hoiatusest ja Ootanguru otsast ning paljust muust. Kuid see lugu läheks siis pikaks kui inimkonna eluiga ja ei lõpeks enne wiimse laupäewa õhtut, sellepärast — hüwasti!

Hendrik Adamson.

Sisu.

1. Kalendaarium 8
2. Laadad 56
3. Mõõdud ja rahad 61
4. Tähtse kalender. 64
5. Tubakas 66
6. Kodune wärwimise õpetus 70
7. Kodusest arstimisest 81
8. Wanarahwa kuutarkus 85
9. Nguru ja Mbruru 88
10. Kuulutused 97

Hambaarst Reinhold'i

täiel. kunst-hammaste laboratoorium,

hamba ja suusa haiguste arst. kabinett

Wiljandis, Kauba uul. nr. 3,

Wäilse turu ääres, Robenaldi majas.

Hammaste rohitsemine, plombeerimine, waluta wäljatõmbamine, kunst-hammaste ja kõiksuguste proteside walmist. kõige uuemate nõuete järele.

Tartu Eesti Ülemreaal- ja Kommertskool

(põllutöö osakonnaga).

Koolil on kolm ettevalmistuse, kuus põhi- ja kolm eriklassi. Eriklassid jagunevad kolme osakonda: ülemreaal-, kommerts- ja põllutöö osakond. Iga osakonna kursus kestab kolm aastat. Koolis õpivad ühiselt poiss- ja tütarlapsed.

Kool asub Tartus, Fortuuna uul. nr. 6—10.

Ilmus: S. Songi

Saksa-Eesti keele sônaraamat

uuemas kirjaviisis, tarviliste grammatikaliste seletustega. Tingimata soovitatav sellekohane sõnastik, S. Songi kirjastus ja trükk Võrus.

Heinrich Niggol

Lehrbuch der estnischen Sprache

zum Selbstunterricht.

Hind 6 mk. 192 lhk.

Soovitav ka eestlastele, kes huvitust tunnevad oma keele vastu.

Põhja kirjastus.

Lastevanematele!

Kodulastele

kõige kohasem õperaamat:

P. Rätsep,

„Kodukool".

Saada üksikult ja hulga viisi ladust „Postimehe"—**J. Leppiku raamatukauplusest Valgas.**

Säälsamas on alati suures ja värskes valikus Eesti ilukirjanduse tooded,

kooliraamatud,

õpeabinõud j. n. e.

Esimese auhinnaga kroonitud.

Joh. Semmi ja K. Mäekala kirjastusel ilmus trükist K. Mäekala

Tegelikud tööd mesilas.

272 lhk., hind 6 marka. Asjatundjate poolt kõige parem otsus (M. Reinik „Postm." 28. aug. nr. 149).

Pääladu: **Joh. Semmi raamatukauplus Võrus.**

Joh. Semmi

raamatu- ja kirjutusmaterjaalikauplus

Võrus, turu ääres Kubly majas.

Kasulikum ostukoht kõigile. Müük suurel ja väiksel viisil.

Eestimaa Kooliõpetajate Vastast. Abiandm.

Seltsi raamatukauplus

(Tallinn, Eesti pangamaja nr. 3)

on alati saadaval suurel arvul igasugused

kooli- ja kantseleitarvidused,

kõiksugused **õpeabinõud** (kaardid, pildid, gloobused jm.), parem ilukirjandus **kooli-** ja **rahva raamatukogudele.**

Täitmine kiire ja korralik.

Kirjastusühisus
„Rahvaülikool“

Tallinnas

S. Karja uul. Eesti pangamajas

teaduslik- ja ilukirjandus, lasteraamatud, õpeabinõud, koolitarbed, joonestusabinõud, kantseleimaterjaal, kunstkäsitööd, iluköited, kõiksugu paberid, nootide ladu jne.

O.-Ü. „A. M. Lutheri“ vabrikus valmistud joonestusabinõude ja koolitarvete ainuesitus Eestimaal.

„VIRONIA“ sulepääde ainuesitus.

Kasulik ostukoht koolilastele, kooliõpetajatele ja kaupmeestele.

TEADAANNE: Olen Tallinnas, Falkspargi uul., nr. 12-a
RAAMATU ja KIRJUTUSMATERJ. KAUPLUSE
avanud. Võtan ajalehtede tellimisi ja kuulutusi vastu.
ALFRED VALLNER.

Prov. RUDOLF VALLNER

TALLINNAS, Hallika uul. nr. 10.

Võtan oma pääle esitusi ja vahetalitusi.

Minu kaudu võib tellida vabriku hindadega väljamaa vabrikutest, kelle esitajaks ma olen: Berkefeldi filtrid puhta joogivee saamiseks, termo-, baro- ja hügromeetrid, keemia-, aptegi- ja detsimaalkaalud ja kaaluvihid, fotograafia objektiivid ja kaamerad, füüsika-, keemia ja tehnika-õpeabinõud, mineraalide õpekogud, keemia preparaadid ja tarbeained, pakkvärvid, seerumid ja vaktsiinid külgehakkavate haiguste vastu inimeste ja koduloomade jaoks, Danysz-virust ja Löffleri hiiretüüfuse batsilluspreparaadid rottide ja hiirte (ka põldhiirte) hävitamiseks, kreosooti ja muid aineid ja tarbeid.

Soovin ühendusse astuda meie maa keemia-, arstirohu-, seebi- ja kosmeetika vabrikute ja laboratooriumitega, arstirohtude korjajate ja kasvatajatega ning ümbertöötajatega, kuivpiima-, kaseiini-, tärpentiini-, värnitsa-, laki-, tindi- ja muude sellesarnaste tehastega. Prov. RUD. VALLNER.

Teatan ühes, et Berkefeldi Filtrite Ühisus Celles, Saksamaal, on annud oma filtrite ainuesituse terve Eestimaa jaoks minu kätte, kelle poole järelpärimistega tuleb pöörata. Kõik Berkefeldi filtrite tellimised meie maal tulevad minu kätte saata.

Austusega prov. RUD. VALLNER.

Tapal.

Tähtis reisijatele!

Hotel „METSANURK“

Ambla maanteel, vaksali lähedal.

Alati vaiksed ja puhtad toad.

H. LEOKE, Viljandis.

Raamatukauplus. Kirjastus.

Näitemäng. Väljalaenamine.

Uuem kirjandus

alati pääle ilmumist ladus saadaval.

Georg Zirki trükikoda

TARTUS, Rüütli uul. 26

valmistab odava hinna eest praeguse aja maitse järele kôiksugu trükitöösid kôige lihtsamast — kôige parema mitme värvi trükini, nagu:

Raamatud,
Hinnakirjad,
Teatelehed,
Põhjuskirjad,
Kuulutused,
Eeskavad,
Laulatus,- äri ja
Kutsekaardid j. n. e.

Trükikoja juures on pookimise töötuba ja kirjutus-materjaali kauplus

G. Roht'i (end. K. Sööt'i) trükikojast

Tartus, Promenaadi uul. nr. 6

on valmis ladust saada ühisuste ja seltside jaoks:

põhjuskirju, asjaajamise raamatuid ja blankette

TÄIELIK LADU

vallavalitsuste, kohtute ja koolide raamatuist ja trükitöist

Soovijatele saadetakse ühisuste kui ka valla trükitööde nimekiri posti kaudu kätte

Et G. Roht'i trükikoda oma pikema aja vältusel tehniliselt hääde masinate, moodsate tähtede ja kaunistuste poolest järjest täienenud on, siis on tal võimalik

igasuguseid trükitöid

Eesti, Saksa j. m. keelis maitserikkalt modern-stiilis valmistada, olgu liht ehk kunst-värvitrükis, klisheede ja toontrükiga. Töö hääduse, rutulise valmistamise ning hoolsa asjatalituse pääle pannakse suurt rõhku. Hinnad on võimalikult odavad.

Trükikoja juures on

Pookimise töötuba,

kirjutusmaterjaali- ning raamatukauplus,

kust kõik tähelepanemisväärilised uued raamatud ikka pääle ilmumise saada on.

Gummi- ja metall templid

ja igasuguseid graveerimise ning metalltpressimise — (stanzimise) töösid — valmistab ruttu ja odavasti

Firma H. Kiiver,

Tallinnas, Pikal uul. 36.

P. S. Vallavalitsuste ja ametikohtate tellimised täidetakse kirjalikult posti kaudu.

Eesti Maarahwa Liidu häälekandja

Eesti päewaleht

„Maalii t“

ilmub 6 korda nädalas — Tartus.

Lehe toimetuse ja talituse ruumid on — Suurturg nr. 8 (kolmandal korral).

Praegusel suurel ajaloolisel ajal on wõimata kellegil ilma ajaleheta läbi saada. Rüüd on tarwis teateid ja juhtnöörisid, mis tõsiselt ära kaalutud, ettenähtud ja õiged on. „Maaliit“ peab teraselt kõiki sündmusi ja olusid silmas, katsub kõiki wõimalusi ära kasutada, Eesti rahwa tulewiku õnne ja tõsise edu kättesaamiseks. Selles sihis wõitleb „Maaliit“ kartmata ja julgelt tõsist kultuuri wõitlust oma rahwuse nimel. See siht ja püüe on ka hulga paremaid rahwapoegi ja tütreid „Maalidu“ ümber koondanud. „Maalitu“ toimetawad paremad Eesti ajakirjanduse jõud. Päätoimetajaks on hra G. Westel.

Toimetuse liikmid: M. Beller, H. Moorson, J. Mändmets, H. Mölder, J. Parik, M. Raud, A. Schnicker, A. Tupits, J. Weske. Lähemate kaastöölistena esinewad paljud wanemad ja nooremad Eesti awaliku elu tegelased mitmesugustelt kutsealadelt, nagu: E. Aule, Chr. Arro, M. J. Eisen, J. Grünberg, Joh. Hansen, J. Hünerson, H. Lohani, A. Jürmann, P. Kallit, Joh. Kalm, A. Kitzberg, J. Kodres, A. Kohwer, J. Raamot ja hulk teisi.

„Maaliidu" tellimise wastuwõtmise kohtasid on igas kodumaa wallas, kihelkonnas ja linnas.

Kuulutuste wastuwõtmise kohtasid on ka igas kodumaa suuremates kohtades ja linnades. Kuulutamisel „Maaliidus" on kindel mõju, sest et lehte üle terwe kodumaa laiali läheb mitmekesiste lugejate ringkonna kätte.

Lehe talitus katsub kõiki wõimalusi ära kasutada, et lehte lugejale wärskelt ja korralikult kätte toimetada.

Kaiseb, teilige „Kaiste lob ja elu“ ja „Käsitöölehte“!

Tellimise hind 1919 a. on järgmine:

Postiga:		Postita:	
12 kuud . .	15 m. — p.	12 kuud . .	13 m. — p.
6 „ . .	8 „ — „	6 „ . .	7 „ — „
3 „ . .	4 „ — „	3 „ . .	3 „ 50 „

Üksik nummer 1 m. 20 penni.

Austusega

„Käsitöölehe“ talitus,

Tartus, Suur turg 2.

Pärnu Wastastikku Krediit-ühisus

(Eesti Pank).

Ärirunnid „Endla“ majas.

Wõtab raha hoiule ja annab laenusid; toimetab kõiki pangatalitusi:

raha edasisaatmist; wekslite, tsekkide, raudtee tähtede ja teiste dokumentide sissenõudmist; kupongide wahetamist; wäärtpaberite ostmist ja müümist jne.

Äritunnid kell 9—1.

Juhatus.

Eesti Laenu- ja Hoiu-ühisus
TARTUS,

Suurel turul nr. 14, omas majas. — Telefon 177.

Ühisus wôtab raha hoiule

igasugustes summades jookswale arwele ja kindla tähtaja pääle.

Ühisus annab laenusid

käemeeste, obligatsioonide, wäärtpaberite ja pantide kindlustusel.

Ühisus on asutatud 1902 a.

1917 aastal oli

Üleüldine läbikäik . .	Rbl.	25·718.242.17
Liikm. wastast. wastutus	„	7.521.660.—
Tagawara kapitaalisid .	„	144.079.36

Awatud kella 10—2 e. l.

Valga

Vastastikku Krediit-Ühisus

„Säde“ majas, teisel korral.

— Äritunnid kell 10—1. —

Võtab raha hoiule

ja

annab laenusid välja.

Toimetab kõiksugu

panga talitusi. —

Juhatus.

Wiljandi
Wastastik. Krediit-Ühisus.

Wiljandis, Lossi uul., omas majas.

Wôtab raha hoiule ja maksab 3%—5%; annab laenusid; toimetab kôiki panga talitusi.

Juhatus.

Tartu
Eesti Majanduse Ühisus.

Holmi uul. 14—20.

Põllutöömasinate ja ehitustarbeaineie ladu.

Pärnu

Majanduse-Ühisus,

Pärnus.

Põllutöö turbeminete ostu- ja müügi-ühisus.

Telegrammide adress: „Ökonom“.

Võru Tarvitajate Ühisus

„Põllumees“

Võrus.

Soovitab oma ladust:

põllutööriistu, veskikivi valamise materjaali, tsementi, rauda ja naelu, katuse-tõrva ja pappi, köie- ja ohja-nööri, masinaõli ja rattamääret, soola, tuletikke, seepi, äädika hapet, saagi, viile, lukke, ukselinke, hingi, akna klaasi j. n. e.

Võtab vastu ettetellimisi:

vilja- ja heina-niitjate, rehepeksu masinate, kultivaatorite, hekslimasinate, kunst-põllurammu ja muude suuremate põllumajandusliste tarbeasjade pääle.

Eestseisus.

Põllumeeste-Ühisus „Koit“

WALGAS, Moskwa uul. 20-a, omas majas.

Põllutöö-riistad ja masinad.
Majapidamise tarbeasjad.
Ehitusmaterjaal.
Kõige kohasem sisseostukoht põllumeestele.

Vieni toolide töostus.

Tartus, Puu uul. 5.

Jakob Press & Pojad

Seltsidele saab valmistatud numbrilaudadega saali toole.

Tartus, Puu uul. 5.

Vieni toolide töostus.

EESTI SPORDI TARBENÕUDE ÜHISÜHISUS

„ESTO"

Tallinnas, Pikk uul. 47. — Postkast 40.

Kõiksugu spordi tarbenõud:

TALVE:

Suusa: suusad, suusa kepid, saapad, määred, soojad kampsonid ja sokid.

Liuvälja: liurauad, hockeyrauad, hockeykepid, pallid, säärekaitsjad.

Liumäe: kelgud, juhitavad ja mittejuhitavad.

Turnimise: särgid, püksid, kingad, vabaharjutus-pommid.

SUVE:

Kergeatleetika: odad, kuulid, kettad, hüppeteivad ja latid, jooksukingad, naelkingad, spordi särgid ja püksid, jala, põlve ja niude sided, stoppuurid, mõõdurihmad, reklaami plakatid, auhinnad.

Veespordi: süstad ja aerud, ujumise ülikonnad ja püksid, reklaami plakatid.

Tennise: pallid, reketid, võrgud, raamid, kotid, kingad.

Jalapalli: jalapallid, saapad, pumbad, nõelad, viled, säärekaitsjad.

Skautide: ülikonnad, kübarad, kotid, kepid, kirved, noad, lindid.

Soome pussid. Habemeajamise apparaadid ja noad.
Spordi ülesvõtted.

Wesinurbimisid igas suuruses

soowitab ja wõtab oma pääle

koskede uurimise, wesiweskite, paisude, sildade, weejõul töötawate wabrikute ja elektriwalgustuse sisseseadete ehituse ja proekteerimise töösid — —

ins. Ferdinand Petersoni

wesiehitusbüroo

Tallinnas, Wiru uul. 4, krt. 3.

Ins. P. Rosenberg'i

masinaehituse, malmi- ja wasewalamise tehas Walgas.

Masinate parandamine ja kõiksugu walamise töö saawad ruttu ja korralikult tehtud.

Masinate jaod ja rauа- ja malmi-materjaal igal ajal ladus.

Soowitan kõiksugu

apteegi- ja rohukaupa

Kõige paremaid

Lônga wärwisid

äraproowitud hääduses.

Haigetele gummi tarbeasju.

Kõiksugu lõhna seepisid, puudrid ja lõhna õli. — Looma pulbrid. Pesu pulbrid. — Seepi, sinet, kanga pleeki j. m. — — — —

Apteegi-rohukauba ladud

C. NIGGOL,

Kaubahoov 3, Suurturg (Jaani uulitsa nurgal).

TARTUS.

Spetsiaalkauplus

bluuside, kuubede, kleitide, willaste asjade ja pudukauba

jaoks.

Meesterahwa ja naisterahwa **kammasse** walmis tehtud

ja tellimise pääle odawa hindadega.

Kullasepa uul. nr. 4 Tallinnas. **L. Schwarz.**

Wanaraua-kauplus

26 L. Goldberg 26

Tartus, Meltsiweski uul. nr.

Postkast 111. Kõnetraat nr. 238.

Ostan: wana rauda, katkiseid metallist masinajagusid ja iga sorti räbalaid jne. kõige kõrgemate hindadega.

Müün: wähepruugitud üksikuid masinajagusid, rihmasheibisid, hambarattaid, mustavee- ja kõiksugu teisi torusid, ehituse juures tarvitat. raudteeröopaid, tsement torusid.

Palun adressi lahkelt tähele panna.

Tapal.

J. Pohlmann,

Segakauplus,

Turu ääres, Tamme majas,

soovitab igasugust kaupa:

riiet, nahka ja muud.

J. Tilgeri saapaäri Võrus

— Jüri uul. nr. 18 —

soovitab kõiksugu jalavarjusi täies väljavalikus meesterahvastele, naisterahvastele ja lastele. Pääle selle kõiksugu kingseppa tarbeasju. Paranduse ja tellimise tööd tehakse ruttu ja korralikult.

Commision **Tehnika-äri** Agentuu

K. SERSANT enne H. W. Weckmann

Rüütli uul. № 9 — TARTUS

Dünamod
Mootorid
Akkumulaatorid
Ahjud
Pilidid
Lambid ja muud
elektri kangevoolu tarbeabinõud
Piksevardad
Elektri kellad
Nummerlauad
Telefonid
Faradiseerimise apparaadid
Elemendid ja üksikud jaod

Gasoliini
Petrooleumi
Piirituse
Karbiidi
} hõõgvalgustus

Grammofoonid ja nende tarbeasjad
Päevapildi apparaadid
Päevapildi tarbeasjad
Optika kaubad
Kirjutusmasinad
Automobiilid
Mootor-sõidurattad
Igasugu mootorid
Füüsika ja keemia kabinettide tarbeasjad

J. KIESLER, VÕRUS.

Jüri uul. nr. 13-b, end. Terrepsoni kaupl.

soovitab

koorelahutajaid „Baltick“ ja „Alfa“, atru ja adra terasid, aknaklaasi, köie ja ohja nööri, masina ôli, käiasid, peksumasina trumli liistu, katuse ja lati naelu ja kôiksugust raud- ja teraskaupa.

Möldritele: Veski kunstkivi materjaali, nagu: Kloormagneesiumi, magnesiiti ja räni.

Kaub. ja Tööst. Kontor „Real“.

Tallinnas. — Asutatud 1911. — Harju uul. 17.

Võtab oma pääle töösid järgmistesse osakondadesse: TEHNIKA osakond, dipl. prakt. ins. juhatusel. ÕIGUSTEADL., PÕLLUMAJANDUSLINE, MAAMÕÕTMISE osakonnad, vilunud advokaadi, agronoomi ja maamõõtja juhatustel.

Toimetab: Majade ja maakohtade müümist, korterite ja kohtade kuulamist. (Tasu võetakse ainult korteri ehk koha saamise korral.)

- - - - - Õiglane, asjatundlik töö. - - - - -

Ostetakse

mõisaid, talukohti, weskid, majasid kohe ehk osa maksetawa raha eest; ka juhtub samasuguseid liikumata warandusi müügil olema.

Tartus Looluse uul. — nr. 12 —

J. A. Kiima

Kiwi-, klaas-, emaleeritud nôude ja lampide kauplus

(Kôiksugu majapidamise tarberiistu.)

Kaupmeestele! Jällemüüjatele!

= Suuremal arwul müügikoht. =

J. Berner,

end. J. Wenter.

TALLINNAS Eesti panga m. nr. 11 W. Karja uul. pool.

Tartus, Kaubahoovis nr. 2

Vennad Lepp

Suur väljavalik

kõige uuematest ja kohasematest **moodi-, pudu-, ilu-** ja **pesukaupadest.**

Trikoo- ja spordijakid jne. suurel ja väiksel arvul.

Hinnad võimalikult odavad.

Tartus, Kaubahoovis nr. 2

„MODES“ H. Lubja, Tartus,

№ 5, Rüütli uul. № 5.

Soovitan omast ärist ja töökojast

kübaraid mis on valmistatud paremast materjaalist kõige uuemate moodide järel.

Modellid saadaval iga hooaja jaoks otse väljamaalt. — —

Kübarad sulgedest, siidist, sammetist ja vildist ja kõik garnituurid nende ehteks iga aja ja soovi kohaselt. Reiherid, baretid, plöröösid, jaanalinnu suled ja kõik fantasiid; iseäranis pruutidele loorid ja mirdi krantsid, peigmeestele rinnalinte ja õisi pulmapäevaks. Soovitan pidude ja ballide jaoks lillesid ja roose kleitide ehteks siidist ja sametist igas suuruses ja värvis omas loomulikus iluduses ja suures väljavalikus. Soovitan garnituur lillesid, iseäranis mälestuseks, mis õitsevad aasta läbi ja kaua kestvad omas iluduses ilmmuutmata. Buketid, vaasid, lille korvid ja kõik garnituurid.

Võtan tellimisi vastu kõigi üleval nimetatud tööde pääle; iseäranis sulgede, kübarate ja fantasiide keemikalik puhastamine ja ümbertöötamine iga aja ja moodi jaoks omas töökojas. Kõige austusega

TARTUS, Rüütli uul. № 5. **H. Lubja.**

Kudumise-äri, villa- ja lõnga-ladu

A. VASOUL (end. Stieglitz),

Tartus, Rüütli uul. № 10, töökoda Rila uul. № 25-a,

soovitab oma suurest väljavalikust: igasugust valmiskoetud villast ja poomvillast kaupa; igasugust pesu ja pudukaupa värskelt saadud, parajate hindadega.

Kõiksugu tellimisi kudumistööde pääle võetakse vastu.

Ostan villu ja maksan hääd hinda.

Haapsalus.

Fotograafia Joh. Grünthal,

Kalda uul. 31, oma majas (enne Suurel promenaadil).

Moodne töö. — Klaasmaja on uuema ehitusviisiga, hää valgusega ja soojaks köetav talve ehitus.

Al. Seemann'i

juuksetööstuse äri — Valgas, — „Säde" majas № 6,

tuntud tööde hääduse poolest, soovitab maa pidude jaoks parukaid ja muid tarbeasju.

Kullassepp
H. Pabo

Aleksandri uul. nr. 6.

Suur väljavalik laulatuse ja kihla sõrmuseid, käe-võrud, broschid, kapslid, kõiksugu kuld ja hõbe kaelaehted. Rohkes valikus hõbedasi suhkru-toose, koorekanne, leiva korve, vaasid; iseäranis suured kuika väiksed supi- ja thee-lusikad.

Tellimisi võetakse kõiksugu kuld ja hõbe tööde pääle vastu ning valmistatakse hoolsalt asjatundjate käte läbi.

Austusega
kullassepp **H. Pabo.**

Aleksandri uul. nr. 6. — Tartus.

II. Tartu Kooliôpetajate Ühisus.

Fortuuna uul. nr. 12 ja 20.

Ühisuse Tütarlaste Kaubanduse ja Majanduse Keskkool.

Koolil on kaks osa: **üleüldisharidusline** ja **kutseline;** üleüldisharidusline osa vastab Saksa keskkoolile, aga kutselises osas kestab ôpetus kaks aastat. Kutseline osa on määratud tütarlastele kaubanduse ja majanduse erihariduse omandamiseks ja sinna vôetakse vastu kôrgema algkooli lôpetajaid, gümnaasiumi keskmistest klassidest ja kellel vastavad teadmised on.

Raamatupid. ja keelte kursused täisealistele.

Õpetus kestab üks aasta — septembrist kuni aprilli lôpuni. Vastu vôetakse ôpilased, kellel vastavad teadmised. Õpilasteks on meeste- ja naisterahvad.

Ühisuse juhatus.

Eestimaa Põllumeeste Keskseltsi

Põllutöö ajakiri „Talu“

annab asjatundlikku juhatust : kõigis põllumajanduslistes : küsimustes.

Toimetus ja talitus

Tallinnas, „Estoonia“ teaatrimajas.